

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านของนักเรียนในโรงเรียน
สอนคนตาบอด ผู้วิจัยได้ศึกษาและปริทัศน์วรรณกรรม เรื่องต่าง ๆ ดังจะได้กล่าวถึงตามลำดับ
หัวข้อต่อไปนี้

จิตวิทยาของคนตาบอด

การอ่าน

ปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน

ความพร้อมในการอ่าน

ความสนใจในการอ่าน

วิธีการส่งเสริมการอ่าน

การอ่านของคนตาบอด

บริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอด

งานวิจัยที่เกี่ยวกับบริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอดในประเทศไทย

อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์

โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพและโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ

จิตวิทยาของคนตาบอด

เรื่องของจิตวิทยาของคนตาบอดนี้ สามารถกล่าวได้มากมายหลายด้าน ในที่นี้ผู้วิจัย
จะกล่าวถึง ความหมายของคนตาบอด อิทธิพลของความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อพัฒนาการ
ของเด็กตาบอด ลักษณะทั่วไปของเด็กตาบอด และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทาง
การเห็น

ความหมายของคนตาบอด

จากการศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ ทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาไทย พบว่า มีคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อคนตาบอดอยู่มากมาย เช่น Visual Impairment, Impaired Vision, Visually Handicapped, Blind, Partially Sightedness, Partially Seeing, Partial Blindness, Low Vision คนสายตาสั้น คนตาบอด ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น ผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา ตาบอดเลือนลาง ตาบอดบางส่วน ตาเห็นเลือนลาง เป็นต้น

สำหรับคำจำกัดความของคนตาบอดนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปเฉพาะด้าน ดังนี้

ความหมายทั่วไป คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่ตามองไม่เห็น ไม่มีสายตา หรือมีสายตาอยู่บ้างแต่ไม่สามารถทำงานที่ต้องใช้การมองเห็น เป็นหลักได้ดี เท่าคนปกติ (แอลัม แยม เอี่ยม 2522: 1-2 ; นิสิต ลีละวงศ์ 2517: 475-476)

ความหมายทางการศึกษา คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่มีสายตาสั้น มองไม่เห็น หรืออาจจะมองเห็นบ้าง แต่ไม่สามารถรับการศึกษโดยใช้สายตาได้ การศึกษาต้องเป็นวิธีที่ไม่อาศัยสายตาเป็นหลัก แต่ใช้สัมผัสทางหู มือ คิวหนัง จมูก และกลิ่นเนื้อ เป็นสำคัญ (แอลัม แยม เอี่ยม 2522: 1-2 ; ทรวงมหาวิทยาลัย 2529: 4)

ความหมายทางกฎหมาย คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการมองเห็น หรือมีสายตาข้างดีที่แก้ไขด้วยแว่นตาหรืออุปกรณ์อื่น ๆ แล้ว มีความสามารถในการมองเห็นในระยะ 20/200 หรือน้อยกว่านั้น หรือ บุคคลที่มีลานสายตาแคบกว่า หรือมีมุมการมองเห็นน้อยกว่า 20 องศา (คนปกติมีลานสายตาหรือมุมการมองเห็น 180 องศา) (Ysseldyke and Algozzine 1982: 43 ; แอลัม แยม เอี่ยม 2522: 1-2)

ความหมายทางการแพทย์ คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่มีสมรรถภาพการเห็นน้อยกว่าคนปกติ 10 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้พิจารณาสมรรถภาพทั้งในด้านระยะทางที่มองเห็น ความกว้างของการมองเห็นหรือลานสายตา ตลอดจนคุณภาพที่มองเห็นชัดเจน ถูกต้อง ใกล้เคียงกับความ เป็นจริง (แอลัม แยม เอี่ยม 2522: 1-2)

อิทธิพลของความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อพัฒนาการของเด็กตาบอด

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย ไม่มีอิทธิพลต่อความเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กโดยตรง ส่วนสูงและน้ำหนักของเด็กตาบอดไม่แตกต่างไปจากเด็กปกติ แต่มีข้อเสียเปรียบเกี่ยวกับทักษะการใช้มือและเท้า เด็กไม่ได้รับการฝึกฝนในการใช้กล้ามเนื้อต่าง ๆ เช่นเดียวกับเด็กปกติ จึงไม่สามารถเลียนแบบการทำกิจกรรมใด ๆ จากผู้อื่นได้เลย การมองไม่เห็นทำให้เด็กคลานช้า และการเดินช้าไปด้วย เพราะเด็กมักคลานไปหาของที่ต้องการ เมื่อมองไม่เห็นจึงขาดแรงกระตุ้นให้คลานหรือเดินไปตามปกติ ขาดการฝึกฝนในกิจกรรมที่ต้องใช้ความเร็วทุกชนิด เช่น การวิ่ง การเล่นฟุตบอล หรือกีฬาอื่น ๆ

2. พัฒนาการทางสมอง เสียเปรียบเด็กปกติ เพราะขาดการรับรู้ทางสายตา เรียนรู้ได้จากคำบอกเล่าของผู้ใหญ่หรือเพื่อน หรือจากการสัมผัสเท่านั้น ทำให้พัฒนาการทางสมองช้ากว่าปกติ แต่ความสามารถทางสมองของเด็กตาบอดจะไม่ลดลงหรือเพิ่มขึ้น แต่สติปัญญาของเด็กไม่สามารถจะพัฒนาให้ดีขึ้นจนถึงขีดสุดได้เท่านั้น

3. พัฒนาการทางอารมณ์ เด็กตาบอดมีความต้องการ เช่นเดียวกับเด็กปกติทุกประการ พัฒนาการทางอารมณ์จึง เหมือนกับ เด็กสายตาทปกติ บิดามารดาที่มีเด็กตาบอดไม่ควรหลอกเด็กว่าเป็นเด็กปกติ แต่ควรบอกความจริงแก่เด็กแต่เนิ่น ๆ เพื่อเด็กจะได้ปรับตัวปรับใจได้ ไม่เสียใจเมื่อต้องทราบภายหลัง เมื่อเด็กรู้ความจริงมาตลอดจะทำให้เด็กมีอารมณ์มั่นคงขึ้น เด็กตาบอดจะมีอารมณ์บ่นบ่น เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เพราะต้องอาศัยผู้อื่นทางด้านสายตา โดยเฉพาะเด็กผู้ชายที่ต้องอาศัยเพื่อนตาปกติ นอกจากนั้นความบ่นบ่นทางอารมณ์จะเกิดขึ้นในระยะที่ต้องหางานอาชีพและความวิตกกังวลในการดำรงชีวิตต่อไปโดยได้รับความปลอดภัย เช่น การเดินทางไปตามถนนหนทางต่าง ๆ ที่ปลอดภัยจากรถยนต์ เป็นต้น

4. พัฒนาการทางสังคม เด็กตาบอดพูดจาได้ตอบกับผู้อื่นโดยไม่แสดงอารมณ์มากนัก เพราะไม่สามารถมองเห็นการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่นได้ นอกจากหึงจากน้ำเสียง เด็กตาบอดจึงไม่แสดงอารมณ์อันรุนแรงตอบโต้บุคคลอื่น ๆ เช่นเดียวกับเด็กสายตาทปกติ

(สุชา จันทน์เอม 2525: 77-79)

ลักษณะทั่วไปของเด็กตาบอด

ลักษณะทั่วไปของเด็กตาบอด กล่าวถึง ลักษณะท่าทางของเด็กตาบอดที่สามารถสังเกตได้ ลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการเข้าใจโน้ตัม (Concept) และการปรับตัวในทางสังคมและการงาน (ชูชีพ อ่อนโลกสูง 2527: 114-118 ; สุชา จันทน์เอม 2525: 74-79)

1. ลักษณะท่าทางของเด็กตาบอดที่สามารถสังเกตได้ มีดังนี้

- 1.1 ชอบถูบคลำบริเวณตา
- 1.2 ชอบนั่งก้มหน้า ไม่ทราบว่ามันอย่างไรจึงจะสวย บางครั้งจึงนั่งคอเอียงคอดก และมองไปโดยไร้จุดหมาย
- 1.3 ชอบนั่งหมอบบนโต๊ะ ปล่อยตัวตามสบาย
- 1.4 มักเดินตัวตรงถือไม้แกว่งแขน เพราะไม่ทราบว่าคนเดินต้องแกว่งแขน
- 1.5 มักเดินสปีเท้าไปก่อน เพื่อให้ทราบว่าข้างหน้าเป็นอย่างไร
- 1.6 เวลาคุยกัน มักไม่มองหน้ากัน ได้ยินแต่เสียงก็เพียงพอ
- 1.7 มีลักษณะชอบเดินเกาะกัน
- 1.8 มือไม่ค่อยอยู่นิ่ง เพราะใช้มือแทนตา

2. ลักษณะทางร่างกาย เด็กตาบอดโดยทั่วไปมักมีการเคลื่อนไหวช้ากว่าเด็กสายตาสปกติ และประสาทบางส่วนจะทำงานได้ดีกว่าคนปกติ เช่น ประสาทหู และมีความสามารถทางด้านความจำดีกว่าคนปกติ สำหรับส่วนสูงและน้ำหนักนั้น ไม่มีความแตกต่างจากเด็กธรรมดา สุขภาพโดยทั่วไปของเด็กตาบอดและเด็กปกติไม่มีความแตกต่างกัน

3. ลักษณะทางอารมณ์ มีดังนี้

- 3.1 ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง เพราะมองไม่เห็นจึงไม่กล้าทำอะไร
- 3.2 มีลักษณะขี้อาย คิดว่าตัวเองมีปมด้อย ไม่กล้าออกสังคม ทำให้หงุดหงิด
- 3.3 ค่อนข้างใจน้อย หงุดหงิด ฉุนเฉียว เพราะต้องหึ่งคนอื่นตลอดเวลา ต้องการความรัก ความเอาใจใส่

3.4 ชอบปิดบังซ่อนเร้นเป็นความลับ เพราะไม่ทราบว่าผู้อื่นจริงใจต่อตนเองเพียงใด ชอบปิดบัง แยกตัวเอง ทำให้อารมณ์หงุดหงิด มองไม่เห็นว่าคุณอื่นทำดีต่อคนอย่างไร และไม่สามารถสังเกตการแสดงออกทางอารมณ์ของคนอื่นได้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีสายตาศีการไม่ส่งผลเสียหายต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กแต่อย่างใด เด็กตามอดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ ดีพอ ๆ กับเด็กสายตาศีการ ยกเว้นวิชาเลขคณิตที่ต่ำกว่าเด็กปกติ และเด็กตามอดมักจะเรียนช้ากว่าเด็กสายตาศีการ 2 ปี เพราะเข้าโรงเรียนสายกว่าเด็กตาศีการ 2 ปี หรือขาดโรงเรียนเนื่องจากปัญหาสายตาศีการ

5. ความสามารถในการเข้าใจในทัศนคติต่าง ๆ ของเด็กตามอด แตกต่างจากเด็กปกติเพียงเล็กน้อย เด็กตามอดมีรูปแบบการคิดซึ่งเรียกว่า global cognitive style คือ การคิดรวม ๆ ไม่สามารถคิดหรือเข้าใจถึงรายละเอียดปลีกย่อยได้ เนื่องจากเขาไม่สามารถรับรู้ในส่วนที่ละเอียดได้ ส่วนเด็กสายตาศีการจะมีรูปแบบการคิดเป็น articulated cognitive style ซึ่งหมายถึงการคิดอย่างละเอียด ทั้งในส่วนรวมและส่วนที่ละเอียดปลีกย่อย สามารถวิเคราะห์และเข้าใจถึงโครงสร้างของสิ่งที่กำลังคิดได้ เนื่องจากเขาสามารถมีประสบการณ์ทั้งที่เป็นส่วนรวมทั้งหมด และทั้งที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยของสิ่งเร้าต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน เด็กตามอดมีความเสียเปรียบในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับระยะทางและความสัมพันธ์ เนื่องจากไม่สามารถมองเห็นได้ แต่เด็กสามารถพัฒนามโนทัศน์เรื่องนี้ได้โดยอาศัยประสาทสัมผัสอย่างอื่น เช่น การรับรู้ระยะทางและความสัมพันธ์โดยการเดินและการแตะต้อง เป็นต้น

6. การปรับตัวในทางสังคมและการงาน จากการศึกษาของนักจิตวิทยาหลาย ๆ คนสรุปได้ว่า

6.1 ผู้ที่มองเห็นได้อย่างเลื่อนกลางจะมีความสามารถในทางสังคมและการปรับตัวไม่ดี เท่าคนตามอดสนิท

6.2 คนตามอดสนิทจะได้รับการยอมรับและความเห็นอกเห็นใจมากกว่าคนที่มองเห็นได้อย่างเลื่อนกลาง

6.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีปัญหาทางสายตาศีการไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพิการทางสายตาศีการ แต่ขึ้นอยู่กับการมีปฏิริยาโต้ตอบของสังคมต่อตัวเขา และการยอมรับเลี้ยงดู เป็นสำคัญ

6.4 การตอบสนองของสังคมต่อคนที่มีปัญหาทางการมองเห็น จะทำให้เขาขาดความเป็นอิสระในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากเคยถูกช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

6.5 ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองของคนที่มีปัญหาทางสายตา ไม่ต่ำกว่าความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองของคนสายตาปกติ

6.6 ผู้ที่มีปัญหาทางการมองเห็นไม่จำเป็นต้องมีปัญหในการปรับตัว เพราะความสามารถในการปรับตัวไม่ได้เกิดจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม

ดังนั้น การปรับตัวในทางสังคมและการงานของเด็กตาบอดจึงเป็นไป เช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่อาจขึ้นอยู่กับระดับทางเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย คือ เด็กที่มีบิดามารดามีฐานะดี มักจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี แต่เด็กที่มีบิดามารดาอาจจนอาจได้รับการเอาใจใส่หน่อย อาจทำให้ขาดความอบอุ่นบ้าง ตามปกติเด็กตาบอดมักไม่คิดว่าตนเองอยู่ในโลกแห่งความมืด มีบางรายเท่านั้นที่รู้สึกหดหู่กับความพิการของตน เพราะได้รับคำบอกเล่าหรือการพูด เปรียบเทียบจากผู้อื่น ความสุขของเด็กตาบอดจึงขึ้นอยู่กับ การยอมรับของสังคม ความสำเร็จส่วนตัว และการยอมรับสภาพของตน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเห็น

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเห็นกระทำ เหมือนกับ เด็กสายตาปกติ แต่ต้องให้เขาได้ใช้การสัมผัสอื่นหรือความสามารถในการมองเห็นที่ยังเหลืออยู่บ้างมากกว่าเด็กสายตาปกติ สิ่งที่ต้องจัดให้เป็นพิเศษมี 4 ประการ คือ (ซูซีฟ อ่อนโลกสูง 2527: 118-121)

1. การอ่านและเขียนอักษร เบรลล์ อักษร เบรลล์มีลักษณะ เป็น เซลสี่เหลี่ยม แต่ละเซลล์ประกอบด้วยจุดขนาดต่าง ๆ อนุชั้นตั้งแต่ 1-6 จุด การอ่านทำได้โดยการใช้นิ้วมือสัมผัสจุดต่าง ๆ ในแต่ละ เซล เขียนโดยการใช้นิ้วรองเขียน (Slate) และดินสอ หรือ แทล็กแหลม (Stylus) หรือจะพิมพ์ด้วย เครื่องพิมพ์ดีด เบรลล์ (Braille) ก็ได้

2. การใช้สายตาที่ยังเหลืออยู่ เนื่องจากการอ่านและการเขียนอักษร เบรลล์ทำได้ด้วยความยากลำบาก และเด็กที่มีปัญหาทางการเห็นบางคนยังพอมีความสามารถในการมองเห็นหลงเหลืออยู่บ้าง ปัจจุบันจึงนิยมให้เด็กได้ใช้สายตาที่หลงเหลืออยู่ให้มากที่สุด โดยให้อ่านตัวหนังสือขนาดโต ๆ ปกติใช้ขนาด 18 ปอยท์ หรือให้อ่านโดยการขยายตัวอักษรให้โตขึ้น ทั้งนี้อาจใช้โทรทัศน์วงจรปิดถ่ายภาพแล้วขยายให้โตขึ้น

3. การใช้ความสามารถทางการฟัง เป็นการให้นักเรียน เรียนโดยการฟัง โดยให้นักเรียนบันทึกเสียงหรือบทเรียนลงไป ในเทปบันทึกเสียง

4. การฝึกการเคลื่อนไหว มี 2 ลักษณะ คือ การฝึกทางจิตใจและการฝึกทางร่างกาย การฝึกทางจิตใจ เป็นการฝึกให้สามารถสร้างความคิดหรือความรู้สึก เข้าใจสิ่งแวคต่อมหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น ให้สัมผัสแผ่นที่นูน เป็นต้น ส่วนการฝึกทางร่างกาย เป็นการฝึกให้สามารถเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวร่างกายได้ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องอาศัยสิ่งอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การใช้คนนำทาง สุนัขนำทาง ไม้เท้า หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอดนั้น สุชา จันทน์เอม (2525: 80) กล่าวว่า ได้เริ่มมีการจัดอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1784 เมื่อ Valentin Hauy ได้ตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดเป็นแห่งแรกในกรุงปารีส หลังจากนั้นประมาณ 50 ปี John D. Fisher ซึ่งเคยไปดูงานโรงเรียนสอนคนตาบอดที่ปารีส ก็ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นในสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1829 โดยเริ่มที่ บอสตัน นิวยอร์ก และฟิลาเดลเฟีย การศึกษาของคนตาบอดในระยะแรกจัดทำโดยเอกชน จนกระทั่งใน ค.ศ. 1837 รัฐบาลสหรัฐอเมริกา จึงจัดสร้างโรงเรียนสอนคนตาบอดของรัฐบาลขึ้น เป็นแห่งแรกของโลก คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดโอไฮโอ (Ohio School for the Blind) หลังจากนั้นก็มีกลุ่มบุคคลทางศาสนาได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดแบบอยู่ประจำขึ้นในสหรัฐอเมริกา

ต่อมาใน ค.ศ. 1860 (Murphy 1975: 76-77) มีรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา รวม 19 รัฐ ได้จัดการศึกษาสำหรับคนตาบอดโดยเฉพาะ ใน ค.ศ. 1900 สหรัฐอเมริกามีโรงเรียนสอนคนตาบอดรวมทั้งสิ้น 38 โรงเรียน ซึ่งในปีเดียวกันนี้เอง ชิคาโก เป็นเมืองแรกที่ได้จัดการเรียนร่วมระหว่างคนตาบอดกับคนสายตาดปกติขึ้น จากการบริหารจัดการศึกษาแบบนี้ พบว่า ในกลางทศวรรษ 1960 เด็กตาบอดมากกว่า 10,000 คน ได้เรียนร่วมกับเด็กสายตาดปกติ ใน ค.ศ. 1963 รัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติ Public Law 85-164 (1963) ซึ่งให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของคนตาบอดอย่างจริงจังในหลายรูปแบบ เช่น การให้ทุนสนับสนุนการฝึกอบรมแก่อาจารย์และนักศึกษาฝึกหัดครูที่ทำการสอนวิชาการศึกษาของเด็กพิการ

ประเภทต่าง ๆ และการสนับสนุนการจัดการศึกษาของคนตาบอดตั้งแต่ระดับเด็ก เล็กจนถึง
วัยผู้ใหญ่ ให้สามารถเรียนได้ตามความสามารถ ซึ่งปรากฏว่าได้มีคนตาบอดมากมายสามารถ
เรียนสูงถึงระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีอีกด้วย

การจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอดในประเทศไทย เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2481 (พฉน
ภาสนุตร 2524: 1-3) โดยสตรีตาบอดชาวอเมริกัน ชื่อ นางสาวเจนีวีฟ คอลฟิลด์
(Miss Genevieve Caulfield) ได้รับเด็กตาบอด 1 คน มาฝึกหัดการเรียนอักษรเบรลล์
ที่ตำบลศาลาแดง จังหวัดพระนคร ในปีต่อมาได้มีผู้มีจิตกุศลสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ
ในการดำเนินงาน โดยร่วมมือกันจัดตั้งมูลนิธิขึ้นชื่อว่า "มูลนิธิช่วยและให้การศึกษาแก่คนตาบอด
ในประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาแก่คนตาบอด โดยไม่จำกัดเพศ ชาติ
และศาสนาใด ๆ มีหลวงเลขาวิจารณ์ เป็นนายกมูลนิธิ พ.ศ. 2484 มีสถานที่รับเด็กตาบอด
ที่สมบูรณ์ขึ้น สามารถรับเด็กตาบอดทั้งชายและหญิง 14 คน พ.ศ. 2486 รัฐบาลได้ให้ความ
อนุเคราะห์โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็น เงินอุดหนุน เป็นเงินปีละ 20,000 บาท พ.ศ. 2489
มีนักเรียนตาบอด เพิ่มขึ้นจำนวน 40 คน และรัฐบาลได้เพิ่ม เงินอุดหนุน เป็นปีละ 40,000 บาท
ซึ่งยังไม่เพียงพอกับรายจ่าย รายได้ส่วนใหญ่ได้จาก เงินบริจาค และคณะกรรมการของมูลนิธิ
ได้จัดงาน เมตตามัน เถิงต่าง ๆ เพื่อหารายได้ให้แก่มูลนิธิ พ.ศ. 2492 รัฐบาลได้อนุมัติให้
เช่าที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เนื้อที่ 8 ไร่เศษ ที่สี่แยกตึกชัย ถนนราชวิถี จังหวัด
พระนคร ตั้งโรงเรียนในปีนี้มีเด็กตาบอดทั้งหมด 58 คน พ.ศ. 2494 มูลนิธิ ได้รับพระราชทาน
พระมหากฐนาจากสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ รับมูลนิธิ ไว้ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ และได้รับ เงินอุดหนุนจากรัฐบาลรวมทั้งประชาชนโดยเสด็จพระราชกุศล
บริจาคเงินสมทบมูลนิธิ เป็นจำนวนมาก จนสามารถก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมขึ้นอีก รับนักเรียน
ตาบอดได้มากขึ้น ในปี 2484 นี้ มีนักเรียนจำนวนถึง 83 คน

พ.ศ. 2502 ได้มีบุคคลคณะหนึ่งซึ่งมีอาชีพต่าง ๆ กันในภาคเหนือ ได้ร่วมมือกันจัดตั้ง
มูลนิธิช่วยคนตาบอดภาคเหนือขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินงาน เช่นเดียวกับมูลนิธิ
ในกรุงเทพฯ ในปีต่อมาได้จดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี
ข้าราชการจากกรมสามัญศึกษาเป็นผู้จัดการ และทางกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้จัด
ส่งครูไปช่วยสอนในโรงเรียนจำนวน 7 คน ในปีเดียวกัน มูลนิธิช่วยคนตาบอดภาคเหนือได้จัดตั้ง

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือขึ้น และรับนักเรียนตาบอด เข้าเรียน เป็นปีแรก โดยรับ เด็กตาบอดที่มีภูมิลำเนาตั้งแต่จังหวัดพิษณุโลกขึ้นไป พ.ศ.2506 มูลนิธิช่วยและให้การศึกษาแก่คนตาบอดในประเทศไทยได้ขยายงานการช่วยเหลือคนตาบอดให้กว้างขวางขึ้น โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขึ้นที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่คนตาบอดให้มีความรู้ความชำนาญที่จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ตามอัธยาศัย

ในปีเดียวกันนี้ กรมสามัญศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิอเมริกัน เพื่อคนตาบอดโพ้นทะเล (American Foundation for Overseas Blind) ได้จัดตั้งโครงการทดลองให้เด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กตาดี (Mainstreaming) ขึ้นในส่วนกลาง และในปี พ.ศ.2509 กรมสามัญศึกษาได้ขยายงานโครงการทดลองให้เด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กปกติ ออกสู่ส่วนภูมิภาค โดยได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิอเมริกัน เพื่อคนตาบอดโพ้นทะเล จัดอบรมครูจากจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 1 คน คือ จังหวัดพระนคร นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปราชินบุรี มหาสารคาม นครราชสีมา ลำปาง อุบลราชธานี และบุรีรัมย์ ในแต่ละจังหวัดจะมีเด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กตาดีในโรงเรียนปกติ โดยให้ครูที่ผ่านการอบรมไปแล้วเป็นครูเดินสอน (Itinerent Teacher) โครงการนี้หยุดชะงักไปเมื่อหมดเงินช่วยเหลือในปี พ.ศ.2516 ปัจจุบันกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้พยายามรื้อฟื้นโครงการนี้ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า "โครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติ" ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ใน พ.ศ.2523 มูลนิธิช่วยคนตาบอดภาคเหนือ ได้โอนโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือให้รัฐบาลดำเนินการในสังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา

ในปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนสอนคนตาบอด 2 แห่ง คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ อยู่ถนนราชวิถี เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร รับนักเรียนชายหญิงทั้งประจำและไป-กลับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) อีกแห่งหนึ่ง คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ รับนักเรียนชายหญิง ทั้งประจำและไป-กลับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) เช่นเดียวกัน (มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ 2525)

โดยสรุปแล้ว ความหมายของคนตาบอดมีหลายความหมายขึ้นอยู่กับวงวิชาชีพต่าง ๆ อิทธิพลของความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อพัฒนาการของเด็กตาบอดนั้น เฉพาะด้านร่างกาย และอารมณ์ไม่แตกต่างจากเด็กสายตาทปกติมากนัก ส่วนพัฒนาการด้านสมองและสังคมมีข้อเสียเปรียบเด็กสายตาทปกติอยู่มาก ผู้ใหญ่ควรทราบถึงลักษณะทั่วไปของเด็กตาบอด เช่น ลักษณะท่าทางที่สามารถสังเกตเห็นได้ ลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการเข้าใจโน้ตดนตรีต่าง ๆ ตลอดจนลักษณะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเห็น ทั้งนี้ เพื่อจะได้พิจารณาให้การสนับสนุนด้านการอ่านที่เหมาะสมแก่เขาต่อไป

การอ่าน

ในหัวข้อนี้จะ เป็น เรื่องของพื้นฐานทางการอ่านโดยทั่วไป ซึ่งสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งบุคคลที่สายตาทปกติและบุคคลตาบอด ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการอ่านในด้านความหมายของการอ่าน วัตถุประสงค์ในการอ่าน ประโยชน์ของการอ่าน และประเภทของการอ่าน ตามลำดับดังนี้

ความหมายของการอ่าน

มีผู้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายประการ เช่น

ประเทิน มหาพันธ์ (2523: 17) กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกไว้

จุฬามาศ สุวรรณไครธ (2519: 27) ให้นิยามคำว่า การอ่าน หมายถึง การรับรู้ข้อความในสิ่งพิมพ์หรือในสิ่งที่เขียนขึ้น หรือการรับรู้เครื่องหมายสื่อสาร ซึ่งมีความหมาย และสามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่าน โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้อ่านประกอบด้วย

Dechant (1964: 10-12) ให้นิยามว่า เป็นการติดต่อสื่อสารจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งการติดต่อสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านสามารถอ่านความหมายจากสิ่งที่อ่านได้

ก้อ สวัสดิทานิชย์ (2509: 3-4) และ โกชัย สาริกบุตร (อ้างถึงใน จวีสลักษณ์ มุญะกะกาญจน 2525: 2) ได้กล่าวพร้อมกันว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด แล้วนำความคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์

จากความหมายของการอ่านดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การอ่านก็คือการแปลความของสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่ใช้แทนคำพูดให้ได้ความหมายอย่างสมบูรณ์ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน และกล่าวได้ว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่มีพฤติกรรมเกิดขึ้น เพราะในการอ่านแต่ละครั้ง ผู้อ่านจะต้องมีการรับรู้คำ เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน รวมทั้งผู้อ่านจะต้องคิดและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านด้วย

วัตถุประสงค์ในการอ่าน

รสา วงศ์ยังอยู่ (2509: 289) และ ดุษฎี สัทละเมียร (2521: 67-71) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอ่านสรุปได้ดังนี้

1. อ่านเพื่อทราบข่าวสารข้อเท็จจริง เป็นการอ่านที่รวดเร็ว สิ่งที่ต้องการจากการอ่าน คือ คำตอบสั้น ๆ
2. อ่านเพื่อความ เพลิดเพลิน
3. อ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้รู้และเกิดความเข้าใจ สามารถวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่อ่านได้
4. อ่านเพื่อจับใจความ โดยอ่านอย่างละเอียดทุกตัวอักษร แล้วสรุปใจความสำคัญในหลายแง่ เช่น เก็บเนื้อเรื่องสำคัญ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่สำคัญ ๆ แนวความคิดของผู้เขียน และ เก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง
5. อ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาส่วนรวมของเรื่อง หรือหนังสือ อันจะทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ

6. อ่าน เพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการใคร่ครวญหาเหตุผล และตรวจสอบความรู้ที่นึกคิดหลังจากที่อ่านจบ หรืออาจจะคิดไปพร้อม ๆ กับที่อ่าน เป็นผลให้มีความรู้ความเข้าใจ แดกฉานในเรื่องที่อ่านได้ลึกซึ้ง

7. อ่าน เพื่อ เข้าถึงรส เพื่อให้ เข้าใจและซาบซึ้งในรสของงาน เขียนประเภทต่าง ๆ

ประโยชน์ของการอ่าน

ประโยชน์ของการอ่านมีอยู่มากมายหลายประการ กล่าวได้ว่าการอ่านเป็นกิจวัตรประจำวันอย่างหนึ่งของมนุษย์ เกือบทุกคน ไม่ว่าจะมิวัตุประสงค์ในการอ่านอย่างไร ผู้อ่านย่อมได้รับประโยชน์จากการอ่านนั้นโดยตรง

วณิช ฐาปนวงศ์สานติ (2520: 30-31) และ ชูติมา สัจจามันท์ (2525: 9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านไว้หลายประการ อาทิ ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้น พัฒนาความคิด ช่วยปรับปรุงบุคลิก ทำให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพ ช่วยแก้ปัญหาในใจ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เกิดความจรใจ ได้คติธรรมจากเรื่องที่อ่าน ได้พักผ่อนและความเพลิดเพลิน ทำให้หันคอเหตุการณ์ สนองความพอใจส่วนตัว ส่งเสริมความสนใจทางวิชาการ ช่วยปลดเปลื้องความรู้สึกด้อย ช่วยเสริมพลังทัศนคติหรือเปลี่ยนทัศนคติต่อเหตุการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งอีกด้วย เป็นต้น

โดยสรุป การอ่านมีประโยชน์มากมายหลายประการ ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์อะไร มากน้อย เพียงใดจากการอ่านย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่าน เป็นสำคัญ กล่าวคือ สามารถผสมผสานแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสม เหตุสมผล (ชวาล แพริตฤต 2520: 134) ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะแสดงออกด้วยพฤติกรรม 3 ประการ คือ การแปลความ การตีความ และการขยายความนั่นเอง (Krathwohl 1968: 25-26)

ประเภทของการอ่าน

รสา วงศ์ยังอยู่ (2509: 290) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 2 ประเภทตามลักษณะและธรรมชาติของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านออกเสียง การอ่านแบบนี้ใช้เมื่อต้องการให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ยินข้อความที่อ่าน หรือใช้เมื่อต้องการฝึกการออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน หรือใช้เมื่อต้องการให้เกิดความซาบซึ้งดื่มด่ำในความไพเราะของข้อความที่อ่าน เช่น การอ่านบทร้อยกรองต่าง ๆ

2. อ่านในใจ เป็นการอ่านโดยไม่ออกเสียงและไม่ใช้วิธีอะที่ออกเสียงต่าง ๆ เคลื่อนไหวเลย คงใช้เพียงสายตาคาวาดไปบนหนังสือ ดารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้ เพื่อจดจำตีความต่าง ๆ วิธีอ่านแบบนี้เหมาะสมกับการอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า

ปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน

จากการปริทัศน์วรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน พบว่า มีปัจจัยหรือตัวแปรหลายประการที่มีผลทำให้การอ่านของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป ซึ่งได้แก่ ปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้อ่าน การอ่าน วิธีอ่าน และสภาพแวดล้อม ดังต่อไปนี้ (Harris, อ้างถึงใน จวิลักษณ์ บุญยะกาญจน 2525: 39-43 ; สุพิศรา ชุมเกตุ 2522: 25-27 ; ประเทิน มหาจันทร์ 2523: 17 ; "คนไทยกับการอ่านหนังสือ" 2525: 365-367)

ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้อ่าน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้อ่านซึ่งมีผลต่อการอ่านนั้น มีอยู่หลายประการดังนี้

1. วุฒิภาวะ หมายถึง กระบวนการเจริญเติบโตตามลำดับขั้น การอ่านจะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของการอ่าน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดระดับของการอ่านและความเร็วในการอ่าน โดยทั่วไปผู้ที่มิ่ววุฒิภาวะสูงย่อมอ่านได้ดีกว่าคนที่มีวุฒิภาวะต่ำกว่า วุฒิภาวะเหล่านี้ เช่น วุฒิภาวะทางอารมณ์ ทางสังคม ทางเพศ และทางร่างกาย เป็นต้น

2. อายุ เด็กวัยรุ่นและเด็กที่มีอายุมากจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่า และเร็วกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า ตามปกติแล้วความสามารถในการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามวัย จนถึงอายุราว 20-25 ปี. ต่อจากนั้นก็คงตัวหรือลดบ้างเล็กน้อย หลังจากอายุ 25 ปีแล้วความสามารถในการเรียนรู้จะลดลงไปเรื่อย ๆ

3. เพศ ความแตกต่างระหว่างเพศทำให้การอ่านแตกต่างกัน ในวัยเด็กเล็ก เด็กชายและหญิงจะสนใจ เรื่องไม่แตกต่างกัน แต่วัยเด็กโตจะสนใจ เรื่องแตกต่างกันตามเพศ อย่างไรก็ตาม ในเด็กระดับประถมศึกษา เด็กหญิงอ่านได้ดีกว่าเด็กชายในแง่ของทักษะ ทักษะคิด ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรม ทั้ง ๆ ที่เด็กชายและเด็กหญิงมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ทัดเทียมกัน การที่เด็กทั้งสองกลุ่มมีความสนใจในการเรียนรู้ต่างกัน ก็เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

4. ประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน เนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การแปลความ การตอบสนอง การกำหนดความมุ่งหมาย และการจัดลำดับภาพของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านเห็น จะกระตุ้นการทำงานของสมอง ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพและปริมาณของประสบการณ์ซึ่งผู้อ่านมีมาก่อน

5. สมรรถวิสัย หมายถึง ขีดจำกัดสูงสุดของความสามารถ ซึ่งอาจวัดได้จากแบบทดสอบ เซาว์บ์ญญาและแบบทดสอบความถนัด ความแตกต่างในด้านสมรรถวิสัยของคนไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกายหรือสติปัญญา ย่อมมีผลต่อระดับการอ่านเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เด็กที่อ่านความปกติจะมีไอคิวระหว่าง 90-109 ส่วนเด็กที่อ่านช้าจะมีไอคิวระหว่าง 75-90

6. ความบกพร่องทางร่างกาย อวัยวะที่ช่วยในการแสดงพฤติกรรมจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอ่านด้วย หากอวัยวะเหล่านั้นบกพร่องไปย่อมมีผลต่อการอ่าน ความบกพร่องทางร่างกายที่สำคัญ ได้แก่ สายตาสั้น สายตายาว สายตาเอียง กล้ามเนื้อที่ควบคุมนัยน์ตาพิการ ประสาทหูพิการ เป็นต้น

7. ความถนัดตามธรรมชาติ ผู้ที่มีความถนัดหรือพรสวรรค์ในเรื่องใดมากเป็นพิเศษ ก็มักจะชอบอ่าน เกี่ยวกับ เรื่องนั้นมากกว่าบุคคลอื่น

8. การตั้งใจ เป็นตัวการที่กระตุ้นให้เกิดกิจกรรม ช่วยให้การแสดงพฤติกรรมมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน การตั้งใจเกิดขึ้นได้โดยการใช้เครื่องล่อต่าง ๆ เช่น วัสดุที่ใช้ในการอ่าน ความสนุกของสิ่งที่อ่าน ความสนใจในการอ่าน

9. ลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อมั่นในตนเอง ระดับความมุ่งหวัง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการอ่าน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับการอ่าน

ความแตกต่างประการต่าง ๆ ของวัสดุการอ่าน ซึ่งแตกต่างกันในด้านความยากง่าย ความยาว ความคล้ายคลึง ความสนุกสนานหรือน่าเบื่อหน่าย ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลรบกวนการอ่าน ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังการอ่าน ทำให้การจำเนื้อหาที่อ่านมาก่อน เสียไป หรือการที่กิจกรรมก่อน ๆ มีผลรบกวนต่อการอ่าน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับวิธีอ่าน

วิธีอ่านนั้นไม่ว่าจะอ่านด้วยวิธีใดย่อมมีผลต่อการอ่านทั้งสิ้น ได้แก่

1. การฝึกฝน จะช่วยให้การอ่านสมบูรณ์ขึ้น ในการฝึกฝนแต่ละครั้ง ผู้อ่านจะต้องมีโอกาสได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างไปบ้าง จึงจะเกิดการอ่านที่ดีขึ้น หากการฝึกฝนเป็นไปโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น การฝึกฝนนั้นจะไม่ช่วยให้เกิดการอ่านที่ดี
2. การอ่านเพิ่มขึ้น การฝึกเพิ่มเติมหลังจากที่อ่านมาแล้ว จะช่วยให้จำบทเรียนได้ดีขึ้น
3. การท่องจำ เป็นวิธีการที่ใช้จำสิ่งที่ต้องการจำ การพยายามอ่านไปทีละ 2-3 บรรทัดแล้วท่องจำไว้ เมื่อจำไม่ได้ก็เปิดดูใหม่ และค่อย ๆ เพิ่มไปทีละน้อยจนจำได้ทั้งหมด จะได้ผลดีกว่าการพยายามท่องจำรวดเดียวจบ
4. การรู้ผลงาน จะช่วยให้การเรียนรู้จากการอ่านดีขึ้น เพราะช่วยให้ทราบว่ายังมีข้อบกพร่องที่ใดที่ควรแก้ไขอย่างไร นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น
5. การใช้ประสาทรับรู้ช่วยในการอ่าน วิธีอ่านที่ดีที่สุดของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไป บางคนอ่านได้ดีโดยการฟัง บางคนโดยการอ่าน และบางคนก็ใช้ทั้ง 2 วิธี ซึ่งยังไม่อาจสรุปได้ว่าวิธีใดให้ผลดีที่สุด
6. การให้คำแนะนำ การให้คำแนะนำแก่ผู้อ่าน เป็นการช่วยสร้างจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องแก่ผู้อ่าน

7. เครื่องล่อใจ หมายถึง สิ่งของหรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจให้คนแสดงพฤติกรรมหรือทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ สิ่งล่อใจที่ช่วยให้เกิดความสนใจในการอ่านมากขึ้น ได้แก่ การแข่งขันและการร่วมมือ การให้รางวัลและการลงโทษ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมหลายประการมีอิทธิพลต่อการอ่านมาตั้งแต่ยังอยู่ในวัย เด็ก ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางบ้านหรือทางโรงเรียนก็ตาม

1. สภาพแวดล้อมทางบ้าน ถ้าเด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ใหญ่ในด้านการอ่าน เช่น จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติพี่น้องในบ้าน จะทำให้เด็กมีสมรรถภาพในการอ่านสูง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็มีผล เช่นกัน กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่มีเงินซื้อหนังสือให้อ่านตามความสนใจ เด็กก็จะมีโอกาสได้อ่านมากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีฐานะ เศรษฐกิจไม่ดี ต้องทำงานเอาตัวรอดไปวัน ๆ นอกจากนี้เพื่อนบ้านใกล้เคียงก็มีผลทำให้เด็กอ่านหนังสือต่างกัน ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งเพื่อนบ้านไม่รักการอ่าน เอาแต่เล่นสนุกหรือ เกเร หรืออยู่ในแหล่งสลัม เพื่อนบ้านทะเลาะกัน เข้าเย็น เด็กจะเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้การอ่านหนังสือแตกต่างกับเด็กซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน บุคคลในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กก็คือ ครู บรรณาธิการ และกลุ่มเพื่อนสนิท กล่าวคือ ถ้าครูเอาใจใส่และช่วยแนะแนวการอ่าน บรรณาธิการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจในห้องสมุด เป็นการดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านมากขึ้น และชอบการค้นคว้า และการที่เด็กอยู่ในกลุ่มเพื่อนสนิทที่ขยันอ่านหนังสือ ทำให้ขยันอ่านตามไปด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กรักการอ่าน และมีสมรรถภาพในการอ่านสูง

จะเห็นได้ว่าปัจจัยหรือตัวแปรที่มีผลต่อการอ่านมีอยู่มากมายหลายประการ ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านจึงมีผู้นิยมนำปัจจัยหรือตัวแปรเหล่านี้ไปศึกษาโดย เลือกศึกษาเป็นบางปัจจัยหรือตัวแปร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการศึกษาและกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา

ความพร้อมในการอ่าน

ความพร้อมในการอ่านนับ เป็นสิ่งสำคัญประการแรกของเด็กในการพัฒนาการอ่าน ตั้งแต่ชั้นแรกเริ่มไปสู่ชั้นอื่น ๆ อันจะทำให้เด็กสามารถบรรลุขั้นการอ่านอย่างสมบูรณ์ได้ในที่สุด

กรมสามัญศึกษา (2520: 11) ได้ให้ความหมายของความพร้อมในการอ่านไว้ว่า หมายถึง พัฒนาการระดับหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเรียนอ่านได้โดยไม่มีอุปสรรคมากนัก หรือสามารถเรียนได้ในอัตราเร็วซึ่ง เป็นอัตราปกติสำหรับเด็กทั่วไป

ความพร้อมในการอ่านนั้นจะมีมากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับขั้นตอนความเจริญของการอ่านของเด็กซึ่ง ก่อ สวัสดิพาณิชย์ (2509: 29-32) ได้จัดลำดับไว้เป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นแสวงหาความพร้อมในการอ่าน เป็นขั้นที่เด็กยังไม่รู้จักว่าการอ่านคืออะไร ยังไม่รู้จักตัวอักษร และบางคนยัง เจริญเติบโตทางร่างกายไม่พอที่จะอ่านหนังสือได้ ยังไม่มีพัฒนาการทางจิตใจสูงพอที่จะเริ่มอ่าน หรือยังไม่มีอารมณ์และพัฒนาการทางสังคมละเอียดพอที่จะอ่านได้
2. ชั้นเริ่มเรียนหลักมูลฐานของการอ่าน ขั้นนี้เด็กมีความพร้อมในการอ่านสมบูรณ์แล้ว จึงเริ่มเรียนหลักมูลฐานของการอ่านได้ การเรียนในขั้นนี้เป็นไปอย่างเชื่องช้า เด็กจะหัดจำคำโดยอาศัยภาพประกอบหรือข้อความในประโยค เป็น เครื่องประกอบ
3. ชั้นหลักมูลฐานของการอ่านเจริญอย่างรวดเร็ว เด็กในขั้นนี้เข้าใจหลักมูลฐานของการอ่านพร้อมทั้ง เกิดนิสัยรักการอ่าน และสนใจในการอ่านจากขั้น 2 แล้ว เด็กจะอ่านได้มากขึ้นและรู้จักคำใหม่เพิ่มขึ้น เด็กจะขยายขอบเขตการอ่านออกไปอีก ไม่เพียงแต่อ่านหนังสือเรียน เด็กจะสนใจในหนังสือพิมพ์และหนังสืออื่น ๆ ด้วย
4. ชั้นความสามารถและความชำนาญในการอ่าน เจริญเต็มที่ ในขั้นนี้ความลำบากในการรู้จักคำใหม่จะหมดไป พอพบคำเด็กจะออกเสียงได้เป็นส่วนใหญ่ ถ้าไม่ทราบความหมายของคำ ก็จะรู้จักถามจากผู้อื่นหรือค้นเอาเองจากพจนานุกรม เด็กรู้จักอ่านในใจ ช่วงสายคาจะกว้างขึ้น เด็กจะอ่านหนังสือทุกประเภท รู้จัก "คิด" หนังสือ และรู้จักเลือกอ่าน เฉพาะหนังสือที่ถูกรสนิยมของตน

5. ชั้นการใช้การอ่านอย่างรอบรู้ เป็นขั้นที่สูงสุดของความสามารถและความชำนาญในการอ่าน เด็กจะอ่านหนังสือทุกประเภท และรู้จักว่าหนังสือประเภทไหนควรอ่านอย่างไร เช่น รู้จักอ่านนวนิยายโดยเปิดผ่านลวก ๆ หองจับใจความได้ แต่ถ้าอ่านตำราจะอ่านโดยไตร่ตรองและคิดค้นหาเหตุผล อย่างไรก็ตามเด็กโดยทั่วไปไม่ได้บรรลุถึงขั้นนี้ทุกคน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะ เป็นความเจริญหรือความพร้อมในการอ่านในขั้นใด ความพร้อมในการอ่านย่อมเกิดจากความพร้อมหลาย ๆ ด้าน ดังต่อไปนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ 2529: 8-13)

1. ด้านกายภาพ ความเจริญของกล้ามเนื้อทางร่างกายโดยทั่วไปมีความสำคัญต่อการอ่านมาก ได้แก่ การมองเห็น หรือความพร้อมในการใช้สายตา การฟังหรือการได้ยิน การออกเสียงหรือการพูด สุขภาพ และเพศ
2. ด้านสติปัญญา ความสามารถด้านสติปัญญาและพัฒนาการทางสมอง นับเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการอ่าน องค์ประกอบด้านสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ การรู้จักวิธีอ่านหนังสือ รวมทั้งวิธีจับหนังสือและวิธีเก็บรักษาหนังสือ ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น ความถูกต้องในการออกเสียง ความถูกต้องในการใช้ภาษา การรู้จักโยงแนวความคิดให้สัมพันธ์กัน ความสามารถเข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ความรักและความสนใจในการอ่าน
3. ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นฐานด้านภาษาที่ได้รับจากที่บ้าน และประสบการณ์ต่าง ๆ ในสังคม
4. ด้านอารมณ์ การตั้งใจ และบุคลิกภาพ ได้แก่ การมีความมั่นคงทางอารมณ์และความต้องการที่จะอ่าน เมื่อได้รับความสำเร็จในการอ่าน ย่อมเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะช่วยในด้านการศึกษาบุคลิกภาพของตนเอง

ความสนใจในการอ่าน

Greaney (1985: 4207-4211) ได้กล่าวว่า ความสนใจในการอ่าน หมายถึง แนวโน้มของบุคคลในการแสวงหาหนังสือมาอ่านด้วยความเต็มใจและอุทิศเวลาเพื่อการอ่าน

ความสนใจในการอ่านนี้สามารถวัดได้จากเหตุผลในการอ่านของคุณผล จำนวนหนังสือที่อ่านและระยะเวลาที่ใช้ในการอ่าน ประเภทของหนังสือที่ชอบอ่านและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสนใจในการอ่าน

รัฐจวน อินทรกำแหง (2520: 58-61) ได้แบ่งช่วงความสนใจการอ่านของเด็กออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่

1. อายุ 2-4 ปี เด็กจะสนใจตนเองและเด็กในวัยเดียวกัน ชอบฟังคำพูดที่คล้องจองกัน การเท่กล่อม การร้องเพลง เริ่มเรียนพูดเป็นคำ ๆ และ เริ่มจำคำใหม่ ๆ ชอบดูสีโดยเฉพาะสีแดง ๆ ชอบสัตว์โดยเฉพาะ เด็กที่มีสัตว์เลี้ยงของตนเอง ชอบดูรูปหรือฟังเรื่องใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมของตน

2. อายุ 4-6 ปี ในวัยนี้เริ่มมีความคิดคำนึง จินตนาการมากขึ้น ชอบเรื่องนางฟ้า เทวดา นิทาน นิยายต่าง ๆ สนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของคน นก สัตว์ ต้นไม้ สนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิต สิ่งแวดล้อม ชอบหนังสือที่มีรูปภาพ

3. อายุ 7-8 ปี เป็นวัยที่ยังชอบนิทาน นิยายอยู่ นอกจากนี้ยังสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น ชอบฟังและอยากรู้อะไรของ เด็กอื่นในวัยเดียวกันว่ามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร และชอบเรื่องชวนคิด ในช่วงนี้เด็กชายและเด็กหญิงอาจแยกความสนใจในการอ่านแตกต่างกันบ้าง เพราะรสนิยมการชอบของเด็กหญิงในวัยนี้ ยังคงชอบตุ๊กตา ของเล่นสวย ๆ งาม ๆ เสื้อผ้า ในขณะที่เด็กชายชอบรถยนต์ เรือบิน และเครื่องยนตร์กลไกต่าง ๆ

4. อายุ 9-10 ปี เป็นช่วงที่มีความสนใจในการอ่านเริ่มพิศวงจริงจัง เด็กชายและเด็กหญิงแยกกันอ่านตามความสนใจของตน เด็กหญิงชอบเรื่องกระจุ้มกระจิม นิทาน นิยาย เด็กชายชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไก การผจญภัย ความตื่นเต้น

โดยสรุป เด็กจะพัฒนาความสนใจในการอ่านไปตามช่วงอายุต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบรรณารักษ์ ควรจัดเตรียมหนังสือหรือวัสดุการอ่านอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ก็จะเป็นการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กได้เป็นอย่างดี ดังจะได้กล่าวถึงการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กในลำดับต่อไป

การส่งเสริมการอ่านแก่เด็ก

ในการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กนั้น โรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือของเด็ก เพราะ เป็นสถานที่แห่งแรกที่เด็กจะได้รู้จักหนังสือ เด็กจะได้เรียนรู้จากโรงเรียนว่าหนังสือจะให้อะไรแก่คนได้บ้าง (แม้นมาส ชาวติต 2509: 32-33) อย่างไรก็ตาม การอ่านหนังสือที่ถูกต้องนั้นจะเริ่มจากบ้าน ในบ้านซึ่งมีหนังสือ และพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นคนอ่านหนังสือ เด็กก็จะ เป็นผู้อ่านหนังสือไปด้วยโดยอัตโนมัติ

การส่งเสริมการอ่านแก่เด็กของแม่พ่อ ผู้ปกครอง ครู หรือบรรณารักษ์ นั้น ได้มีผู้เสนอแนะไว้หลายวิธี ดังนี้ (สุพิศรา ชุมเกตุ 2522: 124-127 ; ชุติมา สัจจามันท์ 2525: 10-11 ; ลาร์ริค 2529: 87-89 ; อุบล บุญชู 2525: 40-42 ; Kamm and Boswell 1966: 49-52)

1. การเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และอาจจะเล่าให้เด็กฟังเฉพาะคนหรือเล่าเป็นกลุ่มหลาย ๆ คนก็ได้ ในการเล่าควรมีหนังสือเล่มที่เล่าให้เด็กดูด้วย เพื่อสร้างความสนใจให้เด็กอยากอ่าน ครูและบรรณารักษ์ควรพูดแนะนำเด็กว่า เรื่องที่สนุก ๆ ในทำนองนี้ยังมีอีกมากอยู่ในหนังสืออะไรบ้าง และจะหาอ่านได้จากที่ไหนบ้าง

2. การเลือกหนังสือให้เด็กอ่าน เป็นกิจกรรมสำหรับเด็กโตและวัยรุ่น โดยผู้ปกครองหรือครูบรรณารักษ์เลือกหนังสือที่เห็นว่าดี เหมาะสมกับเด็ก ซึ่งเป็นหนังสือที่อยู่ที่บ้านหรือในห้องสมุดของโรงเรียน มาแนะนำแก่เด็กว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ คืออย่างไร สนุกตรงไหน เพื่อจูงใจให้เด็กอยากอ่าน

3. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กและเด็กโต สามารถจัดกิจกรรมนี้ได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยผู้ปกครองหรือครูนำหนังสือที่ดีเหมาะกับเด็กมาอ่านให้เด็กฟัง หรือให้เด็กเป็นผู้เลือกเรื่องเอง ในการอ่านไม่จำเป็นต้องอ่านวันเดียวจบเล่ม อาจจะอ่านวันละตอนก็ได้ ข้อสำคัญคือเรื่องที่ต้องสนุก เด็กจึงจะสนใจฟัง

4. การเล่าเรื่องในหนังสือ เหมาะสำหรับเด็กโตและวัยรุ่น สามารถจัดได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เป็นการเล่าโครงเรื่องอย่างย่อ ๆ เพื่อจูงใจให้เด็กเห็นว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ น่าอ่าน

5. การทายปัญหา เป็นกิจกรรมที่ใช้ได้กับเด็กทุกวัย เพียงแต่ให้ปัญหานั้นยากง่ายตามวัยของเด็ก และควรเป็นปัญหาที่สามารถค้นคว้าได้จากหนังสือ การทายปัญหาจะทำให้เด็กตื่นเต้น และอ่านหนังสือเตรียมใจเพื่อจะได้ทายปัญหาถูก

6. การให้เด็กอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองจัดได้ที่บ้าน เมื่อเด็กสามารถอ่านได้เองอย่างคล่องแคล่ว ควรชักจูงให้เด็กอ่านหนังสือให้ฟังในโอกาสที่เหมาะสม

7. การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ โดยให้เด็กอ่านหนังสือมาคนละ 1 เล่ม แล้วพดัดกันเล่า กิจกรรมนี้ใช้ได้กับเด็กทุกวัยที่อ่านหนังสือออกแล้ว และจัดได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

8. การอภิปรายเรื่องในหนังสือ โดยเด็กและผู้ใหญ่ไปอ่านหนังสือมาแล้ว สนทนาให้ความเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น กิจกรรมนี้ควรจัดสำหรับ เด็กวัยรุ่น ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

9. การสร้างบรรยากาศที่บ้านและที่โรงเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ การสร้างบรรยากาศที่บ้านโดยผู้ปกครองหาซื้อหนังสือที่เหมาะสมหรือ เป็นประโยชน์กับลูกหลานเอามาไว้ที่บ้าน มีตู้หนังสือตั้งโชว์ในห้องรับแขก จัดชั้นหนังสือที่มุมใดมุมหนึ่งในห้องที่เด็กสามารถหยิบอ่านได้โดยสะดวก และเข้าไปดูได้ง่าย เมื่อเด็กเห็นหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ก็จะไปหยิบออกมาอ่าน นอกจากนี้ผู้ใหญ่ในบ้านควรอ่านหนังสือนั้นให้เด็กเห็น สำหรับการจัดบรรยากาศที่โรงเรียน ควรอาจจัดมุมหนังสือในห้องเรียน บรรณารักษ์อาจจัดนิทรรศการในห้องสมุด หรือจัดตกแต่งห้องสมุดให้น่าเข้าอ่าน ให้ความสะดวกในการยืมและคืนหนังสือ เป็นต้น

10. การพาเด็กไปชมนิทรรศการและการบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ เมื่อมีการจัดกิจกรรมเหล่านี้ผู้ปกครองและครูควรชักชวนเด็กให้ไปชม เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในหนังสือ

11. การจัดปาร์กกา ได้ว่าที่ อภิปราย และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ เป็นกิจกรรมที่ควรจัดในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนระดับต่าง ๆ ได้สนใจหนังสือ การจัดปาร์กกาเกี่ยวกับหนังสือนั้นอาจจะเชิญบุคคลภายนอกหรือนักเขียนซึ่งเด็กวัยรุ่นชื่นชอบมาพูดให้ฟัง การได้ว่าที่

และการอภิปราย เรื่อง เกี่ยวกับหนังสืออาจสนับสนุนให้นักเรียน เป็นผู้จัด ส่วนนิทรรศการ หนังสือที่น่าสนใจนั้น บรรณาธิการอาจร่วมมือกับนักเรียนจัดขึ้นในห้องสมุดก็ได้

12. การจัดแสดงจากเรื่องในหนังสือ เป็นการแสดงละครในชั้นเรียน โดยเลือก เรื่องจากในหนังสือหรืออาจจะเป็นเรื่องบางตอนก็ได้ จะทำให้เด็กสนุกและสนใจหนังสือเพิ่มขึ้น

13. การจัดชมรมเกี่ยวกับการอ่านในห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนอาจจะกระตุ้นให้ เด็กอ่านหนังสือโดยการจัดชมรมนักอ่าน ประกาศสถิติผู้ยืมหนังสือมากที่สุดในรอบหนึ่ง เดือนหรือ ในแต่ละภาคการศึกษา จะทำให้เด็กตื่นตัวในการอ่านหนังสือ นอกจากนี้ครูหรือบรรณารักษ์ อาจช่วยจัดหาหนังสือที่เกี่ยวกับชมรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนมาให้นักเรียนอ่าน จะทำให้ เด็กสนใจหนังสือมากขึ้น

14. การจัดทัศนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่เด็กเกิดความสนใจจากการได้อ่าน หนังสือ หรือส่งเสริมความรู้ในสิ่งที่ได้พบ เห็นหรือสิ่งที่จะไปทัศนศึกษาด้วยการอ่านจากหนังสือ

15. การให้รางวัล เป็นหนังสือแก่ผู้ชนะการประกวดหรือผู้ที่ทำความดีในโอกาสต่าง ๆ

16. การนำชมห้องสมุด ฝึกนักเรียนให้รู้จักห้องสมุด และให้ตัวนักเรียน เป็นมีคฤเทศก์ นำผู้ปกครองชมกิจการห้องสมุด

17. การสอนเด็กให้รู้จักทำบันทึกการอ่าน เพื่อให้มีความเข้าใจในการอ่านยิ่งขึ้น

18. การเสนอแนะหนังสือที่เหมาะสมแก่นักเรียนจากครูผ่านผู้ปกครอง หรือครูอาจ รวบรวมรายชื่อหนังสือที่เหมาะสมและสนุก ๆ แก่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะขอให้เด็กอ่านหนังสือ ให้ฟังดัง ๆ อันจะมีผลต่อความสนใจในการอ่านของเด็กในโอกาสต่อไป

วิธีการส่งเสริมการอ่านยังมีอีกหลายวิธีนอก เหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่วัตถุประสงค์เบื้องต้นของแต่ละวิธีต่างก็มุ่งให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านทั้งสิ้น

การอ่านของคนตาบอด

ในเรื่องเกี่ยวกับการอ่านของคนตาบอดนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ความหมายของการ อ่านในแง่ของคนตาบอด อักษรเบรลล์ การใช้เทคโนโลยีช่วยในการอ่านสำหรับคนตาบอด และปัญหาในการใช้อุปกรณ์ทาง เทคโนโลยี

ความหมายของการอ่านในแง่ของคนตาบอด

ในการให้ความหมายของคำว่า "การอ่าน" เพื่อครอบคลุมถึงลักษณะของผู้อ่านทั้งหมด ทั้งคนปกติและคนที่มีความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง ความหมายของการอ่านจึงต้องขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้น ในที่นี้ Yeager และ Yeager (1978: 99) กล่าวว่า การอ่านควรมีความหมาย 2 ประการ คือ

1. หมายถึงลักษณะอาการทางกายภาพของการอ่านโดยการใช้ประสาทสัมผัสประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น ตา หู มือ
2. หมายถึงการตีความหรือตีความหมายสิ่งที่อ่าน หากไม่คำนึงถึงประสาทสัมผัสที่ใช้ในการอ่านแล้ว สิ่งที่สำคัญของการอ่านก็คือ ความเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ซึ่งผู้อ่านทุกคนต้องใช้สมองในการตีความทั้งสิ้น ดังนั้น ไม่ว่า ตา หู นิ้วมือ ที่ผู้อ่านใช้ จึงเป็นเพียงเครื่องรับ (receptor) หรือช่องทางที่ส่งผ่านข้อมูลไปยังสมองเท่านั้น ดังนั้น ทั้งคนตาดีหรือคนตาบอดจึงต่างสามารถอ่านได้เช่นเดียวกัน

คนตาบอดสามารถอ่านโดยการใช้มือสัมผัสและการฟังด้วยหู (โสตสัมผัส) และวิธีการอ่านที่ใช้จะอยู่ในรูปที่ใช้มือสัมผัสหรือโสตสัมผัสเท่านั้น และเนื่องจากวิธีการอ่านทั้ง 2 ประเภทมีจำนวนจำกัด คนตาบอดจึงต้องยอมรับวิธีการอ่านทุกอย่างที่มีอยู่ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม

การอ่านระบบมือสัมผัสได้อาศัยหนังสือที่เป็นตัวอักษรบุน เรียกว่า "อักษรเบรลล์" ซึ่งคิดค้นโดย หลุยส์ เบรลล์ (Louis Braille) คนตาบอดชาวฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1829 (Yeager and Yeager 1978: 99-100)

อักษรเบรลล์

คามประวัติในการประดิษฐ์อักษรสำหรับคนตาบอดนั้น Valentin Haüy ซึ่งเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งแรกของโลกที่กรุงปารีส ได้รับการยกย่องให้เป็นคนแรกที่ประดิษฐ์อักษรสำหรับคนตาบอดได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการค้นพบโดยบังเอิญ คือ นักเรียนคนหนึ่ง

ของฮอย ได้พบว่า ถ้าหากเขียนตัวหนังสือให้ม้วนลงไปมาก ๆ เขาจะสามารถอ่านตัวหนังสือทางด้านหลังของกระดาษได้ ฮอยจึงทดลองทำตัวหนังสือม้วน เป็นผลสำเร็จ เป็นอักษรแบบเส้น จากนั้นนักการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ก็ได้พยายามคิดค้นตัวหนังสือแบบม้วน ซึ่งสามารถอ่านได้โดยการสัมผัส แบบตัวอักษรครั้งสุดท้ายที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือแบบของ Robert Moon แห่งประเทศอังกฤษ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นในปี ค.ศ.1847 โดยใช้อักษรภาษาอังกฤษชนิดตัวพิมพ์ใหญ่มาแก้ไขตัดแปลง สำหรับตัวที่ซับซ้อนมากก็ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ เช่น ตัว H และตัว P เป็นต้น อักษรแบบนี้เป็นที่แพร่หลายมากในคนตาบอดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถเขียนตัวอักษรแบบของโรเบิร์ต มูน นี้ได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง ตัวอักษรแบบเส้นของคนตาบอดทุกแบบได้พยายามตัดแปลงสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายด้วยคามา เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายโดยการสัมผัส

ต่อมาตัวหนังสือแบบ เส้นของคนตาบอดก็เปลี่ยนแปลงมา เป็นตัวหนังสือแบบจุด เนื่องจากในระหว่าง ค.ศ.1819 ถึง 1825 Charles Barbier ได้คิดค้นหารหัสสำหรับส่งข่าวในเวลากลางคืนเพื่อใช้ในกองทัพ ซึ่งจะต้อง เป็นตัวหนังสือที่อ่านในที่มืดได้ เขาได้ทดลองใช้จุดม้วนเป็นชุด ๆ ละ 12 จุด เรียงเป็นสองแถวในแนวตั้ง แถวละ 6 จุด ใช้อ่านโดยการคลำ ต่อมา Louis Braille ซึ่งเคยเป็นนักเรียนและครูในโรงเรียนสอนคนตาบอดของ วาเรนติน ฮอย ที่กรุงปารีส ได้ทราบข่าวเกิดความสนใจ จึงนำรหัสของบาร์เบียร์มาปรับปรุงใหม่ใน ค.ศ.1829 โดยใช้จุดชุดละ 6 จุด เรียงเป็น 2 แถวในแนวตั้ง แถวละ 3 จุด ตัวอักษรของเบรลล์นี้สามารถเขียนเป็นตัวอักษรต่าง ๆ ได้ถึง 63 ตัว ในขั้นแรกอักษรเบรลล์ยังไม่เป็นที่ยอมรับ จนกระทั่งเบรลล์ตายไปแล้ว 2 ปี จึงเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้ในโรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงปารีส การที่อักษรเบรลล์เป็นที่ยอมรับล่าช้าก็เพราะได้รับการต่อต้านจากครูที่คาไมบอด เนื่องจากเห็นว่าตัวหนังสือแบบจุดอ่านด้วยคาไมบอดเหมือนตัวหนังสือแบบเส้น (สุชา จันทน์เอม 2525: 82)

ตัวอักษรแบบจุด เริ่มเป็นที่รู้จักในสหรัฐอเมริกาเมื่อประมาณ ค.ศ.1860 และได้มีการปรับปรุงหลายครั้ง แต่ก็ไม่แพร่หลาย จนกระทั่ง ค.ศ.1932 จึงเป็นที่ยอมรับอักษรเบรลล์ภาษาอังกฤษแบบมาตรฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

การเขียนตัวอักษรเบรลล์มี 2 วิธี คือ ใช้เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์ (Braille) และเขียนด้วยเหล็กแหลม (Stylus) กับแผ่นรองเขียน (Slate) การเขียนด้วยเหล็กแหลมกับแผ่นรองเขียนนั้นใช้กระดาษวางแผ่นรองเขียนแล้วใช้เหล็กแหลมกดให้เป็นจุดมุ่งลงไป แล้วพลิกอ่านด้านหลัง การเขียนใช้เขียนจากขวาไปซ้าย แต่เวลาอ่านจะอ่านจากซ้ายไปขวา เช่นเดียวกับหนังสือธรรมคา สำหรับอักษรเบรลล์ภาษาไทยก็ได้วิธีดัดแปลงมาจากอักษรเบรลล์ภาษาอังกฤษนั่นเอง

ลักษณะของอักษรเบรลล์จะมีลักษณะเป็นจุดบูนเล็ก ๆ ใน 1 ช่องประกอบด้วยจุด 6 ตำแหน่ง ซึ่งนำมาจัดสลับกันไปมา เป็นรหัสแทนอักษรคาติ หรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โน้ตดนตรี ฯลฯ ได้

ในภาพอักษรเบรลล์ที่แสดงนี้ ๑ หมายถึงจุดบูน ๐ คือจุดที่ไม่ใช้ในช่องนั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อักษรเบรลล์ภาษาไทย

ก	ข	ฃ	ค	ฅ	ฆ	ง	จ	ฉ
●● ●● ○○	●○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	●○ ○○ ●●	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	●● ●● ○○	●● ●● ○○	●● ○○ ○○
ช	ฌ	จ	ญ	ฎ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ
●○ ○○ ●●	●○ ●○ ●●	○○○● ○○○○ ○○○○	○○●● ○○●● ○○●●	○○●● ○○●● ○○●●	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○● ○○○● ○○○●
ณ	ด	ด	ถ	ท	ธ	น	บ	ป
○○●● ○○○○ ○○○○	●● ●○ ○○	●○ ○○ ○○	●○ ○○ ○○	○● ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	●● ○○ ○○	●○ ○○ ○○	●● ○○ ○○
ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ	ม	ย	ร	ล
●● ○○ ○○	●● ○○ ○○	●● ○○ ○○	●● ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	●● ●● ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○
ว	ศ	ษ	ส	ห	ฬ	อ	ฮ	
○○ ●● ●●	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	●● ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	●● ●● ○○	
ะ	า	า	า	า	า	า	า	า
●○ ○○ ○○	●○ ○○ ○○	●○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	●● ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○
แ-ะ	แ-	ไ-ะ	ไ-	เอ-ะ	-อ	เอ-ะ		เอ-อ
○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○		○○ ○○ ○○
เ-ียะ	เ-ีย	เ-ือะ	เ-ือ	เ-ือะ	เ-ือ	เ-ือ	เ-ือ	เ-ือ
○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○ ○○ ○○
ฤ	ฤา	ฤ	ฤา					
○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○○○● ○○○○○○ ○○○○○○	○○○○ ○○○○ ○○○○	○○○○○○ ○○○○○○ ○○○○○○					
.	ั	ิ	ึ	ุ	ู	อ	า	อ
○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○● ○○● ○○●	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○
นำเลข	1	2	3	4	5	6	7	8
○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○	○○ ○○ ○○
								9
								0

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อักษร เบรลล์ภาษาอังกฤษ

สัญลักษณ์และตัวเลข

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
k	l	m	n	o	p	q	r	s	t
u	v	w	x	y	z				

เครื่องหมายวรรคตอน

อโศทราพี (apostrophe)	'	วงเล็บ เปิด	(
สัญลักษณ์อักษรตัวใหญ่ ตัวเดียว	••••	วงเล็บปิด)
สัญลักษณ์อักษรตัวใหญ่ หลายตัว	••••••	มหัพภาค	.
จุดคู่	••	ปรัศนี	?
จุลภาค	,	อัญประกาศ เปิด	"..."
อัศเจรีย์	!	อัญประกาศปิด	"..."
ขีดยาว (dash)	—	อัญประกาศขึ้นเดียว เปิด	'...'
ขีดสั้น, ยติกัณฑ์ (hyphen)	-	อัญประกาศขึ้นเดียว ปิด	'...'
สัญลักษณ์ตัวเลข	#	อัฒภาค	;

(มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ม.ป.ป.)

จากการค้นคว้าของ Nolan (1959) พบว่า อัตราในการอ่านโดยเฉลี่ยของเด็ก ตามอดประมาณ 150 คำต่อนาที โดยสำรวจจากเด็กตามอด 264 คน ที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมปีที่ 6 ซึ่งอัตราเร็วนี้ น้อยกว่าอัตราเร็วของเด็กที่มีสายตาดปกติประมาณครึ่งหนึ่ง

ใน ค.ศ. 1963 Nolan ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้อ่านของเด็กตามอดที่ได้ จากการฟังและจากการอ่านด้วยอักษรเบรลล์ โดยศึกษากับเด็กนักเรียนตามอดที่สามารถอ่าน อักษรเบรลล์ได้ จำนวน 70 คน และแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนด้วยการฟัง กลุ่มที่เรียนด้วยการอ่านอักษรเบรลล์ และกลุ่มควบคุม การทดสอบการเรียนรู้อาศัยแบบทดสอบ จำนวน 36 ข้อ แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ผลการทดลองพบว่า มีปัจจัยมากมาย ที่มาเกี่ยวข้อง และมีตัวแปรสำคัญ ๆ หลายตัวที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้อ่านของเด็ก ตามอดที่เรียนรู้อ่านด้วยวิธีการ 2 วิธีดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปว่า ไม่มีวิธีใดที่ดีกว่ากัน การที่ผู้สอน จะสอนเด็กโดยเน้นหนักเฉพาะการอ่านอย่างเดียวไม่เหมาะสม เพราะจะเป็นการจำกัดขอบเขต การเรียนรู้อ่านของเด็กให้แคบลง ดังนั้นผู้สอนจะต้องอาศัยวิธีการหลาย ๆ แบบ เพื่อเปิดโอกาส ให้เด็กตามอดได้เกิดการเรียนรู้อ่านมากที่สุด

Lowenfeld; Abel and Hatlin (1967 อ้างถึงใน Kirk 1983: 197) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือด้วยอักษรเบรลล์ของนักเรียนตามอดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนตามอดกับนักเรียนคาถิทำได้ ดีพอ ๆ กัน แต่ทั้งนี้นักเรียนตามอดใช้เวลาอ่านมากกว่าคนตาปกติ 2-3 เท่า

ใน ค.ศ. 1976 Howell (: 202-A) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการสอนอ่าน เร็วอักษรเบรลล์แก่เด็กตามอด 2 วิธี คือ วิธีที่เป็นไปตามขั้นตอน และวิธีที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน เพื่อวัดความเร็วในการอ่าน ตลอดจนวัดความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน โดยทำการทดลองกับ นักเรียนตามอดจำนวน 24 คน แยกเด็กเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองวิธีละ 1 กลุ่ม และ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และมีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่า วิธีการทั้งสองแบบ มีผลไม่แตกต่างกัน และเด็กที่ได้รับการทดลองมีอัตราความเร็วในการอ่านเพิ่มขึ้นจากเดิม จากอัตรานาที่ละ 42 คำ เป็น 80 คำ และมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากเดิม จากร้อยละ 62 เป็นร้อยละ 79

การใช้เทคโนโลยีช่วยในการอ่านสำหรับคนตาบอด

จากความก้าวหน้าทางอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ มีหน่วยงานและบริษัทหลายแห่งได้พัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์หลายประเภทเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่คนตาบอดในด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและการอ่าน เช่น การประดิษฐ์เครื่อง Optacon , Computer Automaton, MIT Braille Emboss และ Kurzweil Reading Machine เป็นต้น

ในที่นี้จะขอพูด เฉพาะอุปกรณ์ที่ช่วยในการอ่านเท่านั้น ซึ่งได้แก่

- ออพตาคอน (Optacon มาจาก Optical-to TActile-CONverter)

เป็นเครื่องมืออ่านหนังสือของคนตาบอด คิดค้นโดย ดร. เสนวิล แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ใช้อ่านหนังสือที่พิมพ์ด้วยหมึกสีเข้มทุกชนิด ทุกภาษา เครื่องอ่านหนังสือชนิดนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. กล้อง ทำหน้าที่เสมือนนัยน์ตา คล้ายกล้องถ่ายรูป ขนาดเล็กเท่ากับมิดดัดโฝม มีขนาดกระทัดรัด ที่กล้องจะมีดวงไฟเล็ก ๆ สองดวงสำหรับส่องตัวหนังสือที่จะอ่าน ภายในกล้องจะมีหลอดฟลูออโรซิสเตอร์ที่ไวต่อแสงมากเรียกว่า light-sensitive photo อีก 144 ตัว ทำหน้าที่เสมือนเป็นเรติน่าของนัยน์ตา หลอดฟลูออโรซิสเตอร์ 144 ตัวนี้จะถ่ายทอดตัวหนังสือ เป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ไปยังตัว เครื่อง เมื่อสัญญาณเข้าไปที่เครื่องก็จะไปทำให้หลอดหลอดสำหรับวางนิ้วชี้มือซ้ายบนเครื่องสั่นสะเทือน บุนขึ้นมาจากปกติ เป็นรูปร่างตามตัวอักษรที่กล้องถ่ายภาพได้ ดังนั้น เมื่อผู้อ่านใช้นิ้วชี้มือซ้ายแตะบนร่องใน เครื่องอ่านนี้ ก็จะทราบทันทีว่าตัวอักษรที่จะอ่านนั้น เป็นตัวอะไร

2. ตัว เครื่องมีขนาดหนา 2 นิ้ว กว้าง 6 นิ้ว สูง 8 นิ้ว ภายในบรรจุแบตเตอรี่นิเกิลแคดเมียมเอาไว้ ในตอนกลางคืนเมื่อไม่ได้ใช้เครื่องก็เสียบไฟฟ้าบ้านขนาด 220 โวลต์ให้ไฟเข้าไปเก็บไว้ในแบตเตอรี่ บรรจุไฟหนึ่งคืนนำมาใช้อ่านหนังสือได้ประมาณ 4 ชั่วโมง ถ้ามีกำลังไฟมาก หลอดที่ร่องสำหรับวางนิ้วชี้ก็จะบุนขึ้นมามาก ตัว เครื่องนี้จะมีกระเป๋าหุ้มอยู่อีกทีหนึ่ง

การใช้ออฟตาคอนในการอ่านหนังสือ ใช้มือซ้ายสอดเข้าไปในตัวเครื่อง ให้นิ้วชี้วางอยู่บนร่องหมุด ส่วนมือขวาจับกลิ้งนำไปวางให้ตรงกับบรรทัดหนังสือที่จะอ่าน ลองเปิดไฟที่กึ่งกลางก่อน เพื่อสำรวจว่าตัวหนังสือใหญ่มากน้อยแค่ไหน ตัวหนังสือใหญ่เกินไป นิ้วซ้ายที่แตะอยู่บนร่องหมุดจะทราม เพราะหมุดจะบูนออกมาล้นกรอบ ปรับกลิ้งโดยเลื่อนปุ่มบนกลิ้งเพื่อให้เลนส์ได้ขนาดกับตัวหนังสือที่จะอ่าน จะมีเสียงดังหวี ๆ อยู่ตลอดเวลาที่กลิ้งวางอยู่บนตัวอักษร เลื่อนกลิ้งไปช้า ๆ นิ้วซ้ายก็คลำหมุดไปตามลำดับ พอเลื่อนไปสุดบรรทัดซึ่งไม่มีตัวอักษร เสียงหวี ๆ ตอนแรกก็จะไม่ดัง เลื่อนกลิ้งกลับมาตามแนวเดิมจนถึงจุดเริ่มต้นก่อน จากนั้นจึงเลื่อนลงมาขึ้นบรรทัดใหม่ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนจบข้อความที่จะอ่าน ตัวหนังสือที่พิมพ์ด้วยสีอื่นที่ไม่ใช่สีดำหรือน้ำเงิน หรือสีเข้ม ๆ จะอ่านไม่ได้ รูปภาพอ่านไม่ได้

เครื่องออฟตาคอนนี้ราคาประมาณเครื่องละ 60,000 บาท

เด็กนักเรียนระดับวิทยาลัยที่อ่านเก่งด้วยออฟตาคอน จะสามารถอ่านได้ถึงนาทีละ 60-70 คำ การอ่านแบบนี้ เด็กตาบอดสามารถอ่านหนังสือปกติได้โดยไม่ต้องอาศัยอักษรเบรลล์ อย่างไรก็ตาม Bliss และ Moore (1974) ระบุว่า การเรียนอ่านด้วยออฟตาคอนนั้น เด็กจะต้องมีเชาวน์ปัญญาสูง มีการฝึกหัดนาน และต้องได้แรงเสริมอย่างมากด้วย Barraga (1976) กล่าวว่า ออฟตาคอนเป็นงานประดิษฐ์ที่มีคุณค่า เพราะเด็กสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องช่วยใด ๆ อีก แต่ข้อเสียของออฟตาคอนก็คือ เด็กตาบอดส่วนใหญ่ไม่สามารถซื้อมาใช้ได้เพราะมีราคาแพง (วิริยะ สิริสิงห์ 2519: 2-4 ; Kirk and Gallagher 1983: 223-224)

- เครื่องแปลอักษรเบรลล์คอมพิวเตอร์ (Computer automaton) เป็นเครื่องแปลตัวอักษรปกติของหนังสือเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นอักษรเบรลล์โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ จัดทำโดย Massachusetts Institute of Technology วิธีการนี้ American Printing House for the Blind ได้นำไปใช้ และมีการพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นอีกโดยการใช้เครื่องแปลอักษรเบรลล์ ซึ่งเรียกว่า MIT Braille Emboss กับเครื่องโทรพิมพ์ ซึ่งครูผู้สอนเด็กตาบอดซึ่งอยู่ในโรงเรียนต่างไกลสามารถมีหนังสืออักษรเบรลล์ใหม่ ๆ โดยใช้โทรศัพท์ติดต่อกับศูนย์คอมพิวเตอร์ส่วนกลาง เพื่อช่วยจัดส่งหนังสือใหม่ ๆ ที่ต้องการโดยใช้เครื่องโทรพิมพ์

- Kurzweil Reading Machine เป็นเครื่องช่วยอ่านอีกประเภทหนึ่งของคนตาบอด ผลิตโดยบริษัท Kurzweil Company Products, Inc., a Xerox Company เป็นเครื่องที่สามารถเปลี่ยนตัวหนังสือสำหรับคนสายตาปกติเป็นเสียงพูดภาษาอังกฤษในอัตราความเร็วปกติ โดยผู้ใช้เพียงแต่วางวัสดุการอ่านลงบนด้านหน้าของตัวอ่าน (scanner) เครื่องก็จะเริ่มอ่านหนังสือตั้งแต่บรรทัดแรกและอ่านไปเรื่อย ๆ จนจบหน้า อุปกรณ์นี้มีประโยชน์มาก แต่คนตาบอดยังใช้กันน้อย เพราะราคาแพงและเคลื่อนย้ายลำบาก (Kirk and Gallagher 1983: 224)

- หนังสือเทป ได้รับการพัฒนาโดย The National Library Service for the Blind and Physically Handicapped (NLS) โดยเริ่มการบันทึกการอ่านหนังสือลงในจานเสียงมาตั้งแต่ ค.ศ. 1933 และมูลนิธิคนตาบอดอเมริกัน (The American Foundation for the Blind) ก็ได้พัฒนาอุปกรณ์บันทึกเสียง จานเสียง เรื่อยมาจนใน ค.ศ. 1934 วิศวกรภายใต้ความอุปถัมภ์ของมูลนิธิคนตาบอดอเมริกันสามารถผลิตจานเสียงขนาดมาตรฐานคือ ขนาดความเร็ว $33\frac{1}{3}$ rpm (revolutions per minute) ออกมาใช้บันทึกหนังสือได้ ซึ่ง 14 ปีต่อมา จานเสียงแบบนี้จึงเริ่มแพร่หลายในวงการธุรกิจ

จานเสียงมาตรฐานในปัจจุบันที่ใช้บันทึกหนังสือ จะมีขนาด $8\frac{1}{3}$ rpm มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว เล่นได้ประมาณ 3 ชั่วโมง ส่วนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 9 นิ้ว เล่นได้นาน 2 ชั่วโมง ซึ่งระยะเวลาในการเล่นนานของจานเสียง ทำให้ประหยัดจานเสียงและประหยัดเนื้อที่ในการจัดเก็บด้วย

- เทปคาสเซต ปัจจุบันเทปคาสเซตได้รับการพัฒนาไปมาก จากการเล่นได้ $1\frac{7}{8}$ ips 2 tracks ใช้เวลาเล่น $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง (ips = inches per second) จนสามารถเล่นได้ $15/16$ ips 4 tracks โดยสามารถเล่นได้ยาวนานถึง 6 ชั่วโมง ซึ่งจะบันทึกตัวหนังสือได้ถึง 200 หน้า ตั้งแต่ ค.ศ. 1977 เป็นต้นมา NLS นิยมใช้เทปคาสเซตแบบนี้มากเพราะกระทัดรัด น้ำหนักเบา เล่นได้นาน และจัดทำสำเนาได้ง่าย

- เครื่องเล่นหนังสือ เทป (Talking-book machine) ได้รับการพัฒนาโดยมูลนิธิคนตาบอดอเมริกัน รวมทั้งบริษัททางการค้า จนปัจจุบันเครื่องเล่นแผ่นเสียงสามารถเล่นกับแผ่นเสียงขนาด $33\frac{1}{3}$, $16\frac{2}{3}$ และ $8\frac{1}{3}$ rpm และเครื่องเล่นเทปคาสเซตสามารถใช้กับเทปขนาด $1\frac{7}{8}$ และ 15/16 ips (Goodrum and Dalrymple 1982: 167-170)

- เครื่องอ่านหนังสือสำหรับคนตาบอด ผลิตโดยทบวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น เป็นเครื่องช่วยอ่านหนังสือที่มีสมรรถนะในการจดจำตัวอักษรคันทาประโยค และอ่านออกมาด้วยเสียงคอมพิวเตอร์ (Computerized Speech Synthesizer) สามารถเปิดหน้าหนังสือได้เอง และอ่านได้ทั้งแผนผังและแผนภูมิ เครื่องอ่านนี้สามารถจำตัวหนังสือได้ 3,000 ตัว รวมทั้งตัวอักษรจีนหลัก ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันในประเทศญี่ปุ่น มีหน่วยความจำประมาณ 60,000 คำ หลังจากการจำตัวอักษรวิเคราะห์ประโยค และการเพิ่มเติมข้อมูลการออกเสียง และการให้เสียงสูงต่ำ เครื่องจะส่งข้อมูลต่าง ๆ ไปยังเครื่องทำเสียงพูด ซึ่งจะอ่านออกเสียงออกมา เครื่องนี้จะบันทึกข้อมูลได้ในเวลาเดียวกันด้วย

ผู้ฟังสามารถควบคุมหน้าหนังสือ หน่วยที่มา (เป็นคำหรือเป็นประโยค) และความเร็วในการอ่านด้วยแป้นกดตัวอักษร (Key Board) นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขคำที่อ่านผิดได้ด้วย การใช้แป้นกดตัวอักษรนั้น จะมีเทปคำอธิบายการใช้มาพร้อมกับตัวเครื่อง

เครื่องอ่านหนังสือสำหรับคนตาบอดนี้ มีขนาดใหญ่โต และยังมีความเชื่อ่งช้าในการทำงาน คือ มีความสามารถในการอ่านได้ 300 คำ (1 หน้าหนังสือ) ในระยะเวลา 25 นาที (ในขณะที่คนสายตาปกติจะใช้เวลาอ่านเพียง 3 นาที) ซึ่งผู้ผลิตจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

ทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมพยากรณ์ว่า ราคาของเครื่องอ่านหนังสือสำหรับคนตาบอดขนาดที่ใช้งานได้สะดวก ซึ่งจะหาซื้อได้ในปีงบประมาณ 2531 จะมีราคาประมาณ 30 ล้านบาท (เครื่องอ่านหนังสือสำหรับคนตาบอด 2528: 20-21)

ปัญหาของการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี (Kirk and Gallagher 1983: 225)

1. คนตาบอดจะต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างชำนาญเสียก่อนจึงจะใช้ได้ดี
2. อุปกรณ์ดังกล่าวมักจะมีราคาแพง จึงต้องมีการตรวจสอบและซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอ
3. อุปกรณ์ดังกล่าวมีราคาแพง มีขนาดใหญ่โต เคลื่อนย้ายได้ยาก จึงไม่สะดวกต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน

ในเรื่องการอ่านของคนตาบอดนั้น พอสรุปได้ว่า คนตาบอดสามารถ "อ่าน" ได้ เช่นเดียวกับคนตาดี ทั้งนี้ต้องมีการตีความหมายคำว่า "การอ่าน" ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตามปกติคนตาบอดสามารถอ่านโดยใช้มือสัมผัสและโสตสัมผัส และวัสดุการอ่านจะอยู่ในรูปของอักษร เบรลล์หรือในรูปของเสียง ซึ่งได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตอุปกรณ์ช่วยในการอ่านของคนตาบอดอย่างมากมาย อย่างไรก็ตาม การใช้อุปกรณ์สมัยใหม่กับคนตาบอดนั้น ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากเทคโนโลยีดังกล่าวมีราคาแพงมาก ดังนั้นหน่วยงานหนึ่งที่พอจะช่วยเหลือด้านการอ่านแก่คนตาบอดได้ เป็นอย่างดี เห็นจะได้แก่ "ห้องสมุด" นั้นเอง

บริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอด

สำหรับหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ความสำคัญของงานบริการของห้องสมุด ประวัติบริการของห้องสมุดเพื่อคนตาบอด การให้บริการคนตาบอด มาตรฐานห้องสมุดสำหรับคนตาบอด และผู้พิการทางการเห็น และข้อเสนอแนะในการให้บริการคนพิการ ตามลำดับดังนี้

ความสำคัญของงานบริการของห้องสมุด

งานบริการของห้องสมุด คือ การให้บุคคลได้ใช้หนังสือและวัสดุต่าง ๆ ที่ห้องสมุด จัดหามา เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา ค้นคว้า และความบันเทิงใจ งานบริการแก่ผู้ใช้เป็นงาน ที่ห้องสมุดต้องปฏิบัติโดยตรงและใกล้ชิดผู้ใช้มากที่สุด รัญจวน อินทรกำแหง กล่าวว่า ห้องสมุดใดก็ตามแม้จะมีครุภัณฑ์และอุปกรณ์สมบูรณ์ สถานที่สะอาด เรียบร้อย แต่ให้บริการไม่ดี ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ห้องสมุดนั้นย่อมบกพร่องในหน้าที่ และกล่าวได้ว่าเป็นการ ลงทุนโดยสูญเปล่าของห้องสมุด (จวิลักษ์ มุขะกาญจน 2522: 160)

ห้องสมุดทุกประเภทมีหน้าที่ให้ความบันเทิงใจและให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ งานบริการ นับเป็นหัวใจของห้องสมุด ซึ่งจะต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำจะขาดเสียมิได้

ข้อกำหนดขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเกี่ยวกับ ห้องสมุดประชาชน มีการกล่าวถึงบริการคนพิการว่า "สำหรับผู้ที่พิการก็อาจจะช่วยให้หายได้ โดยบริการของห้องสมุด โดยจัดให้เข้าใช้โดยสะดวก จัดหาเครื่องช่วยการอ่าน เช่น หนังสือที่มีอักษรขนาดใหญ่ และการใช้แถบเสียง" (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงส์ 2521: 40)

วัตถุประสงค์ในการให้บริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอดก็เหมือนกับการให้บริการ สำหรับคนปกติ แต่การให้บริการดังกล่าวต้องมีการปรับให้เข้ากับข้อจำกัดทางกายภาพของ พวกเขา พวกเขาชอบใช้คำว่า "การอ่าน" แม้ความจริงจะเป็น "การฟัง" หรือ "อ่านด้วยหู" ก็ตาม คนตาบอดมักอาศัยภาษาพูด การฟัง วัสดุ บันทึกเสียง หนังสือที่มีอักษร ขนาดใหญ่ หนังสืออักษรเบรลล์ และเครื่องช่วยต่าง ๆ (Phinney 1977: 67)

ใน ค.ศ. 1956 St. John (1957) ได้สำรวจเกี่ยวกับการให้บริการการอ่าน สำหรับคนตาบอดของห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดได้ให้บริการแก่คนตาบอดได้กว้างขวางและ หลากหลายในด้านของวัสดุการอ่าน ประเภทของบริการ และบุคลากร และเสนอแนะให้มีการ กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับให้บริการแก่คนตาบอด สำหรับการจั้ดบริการห้องสมุดแก่ เด็กตาบอดในโรงเรียน Jones (1965) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับบริการของห้องสมุดที่

ให้แก่เด็กตาบอด และพบว่า ห้องสมุดยังจัดอาคารสถานที่ที่อำนวยความสะดวก วัสดุการอ่านและบริการต่าง ๆ แก่เด็กตาบอดน้อยมาก นอกจากนั้นห้องสมุดยังขาดบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กตาบอด และขาดงบประมาณ อันทำให้ไม่สามารถจัดบริการให้แก่เด็กตาบอดได้เท่าที่ควร

ประวัติบริการของห้องสมุดเพื่อคนตาบอด

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าในด้านการให้บริการแก่คนพิการมากประเทศหนึ่ง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ เหล่านี้เนื่องจากคนพิการ เหล่านี้เป็นประชากรส่วนหนึ่งของประเทศ มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เช่นเดียวกับประชากรอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะให้การศึกษาค้นคว้าและความรู้ต่าง ๆ แก่เขาเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการจากห้องสมุด

สำหรับคนตาบอด หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ คือ หอสมุดรัฐสภา โดยแผนกคนตาบอดและคนพิการทางกาย (Division For the Blind and Physically Handicapped) ทำหน้าที่จัดหาวัสดุการอ่านในรูปต่าง ๆ เช่น หนังสือและวารสารในรูปอักษรเบรลล์ เครื่องเล่นหนังสือเทป (talking-book machines) เป็นต้น

อย่างไรก็ดีก่อนที่จะมีโครงการระดับชาติสำหรับบริการคนตาบอดดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้มีห้องสมุดอื่น ๆ ที่สนใจและให้บริการแก่คนตาบอด คือ

ประมาณปี ค.ศ.1868 ห้องสมุดประชาชนบอสตัน (Boston Public Library) ได้ตั้งแผนกคนตาบอดขึ้นหลังจากได้รับหนังสือพิมพ์ 8 เล่ม

ในปี ค.ศ.1882 The Pennsylvania Home Teaching Society and Free Circulating Library for the Blind ได้รับการจัดตั้งขึ้นที่ฟิลาเดลเฟีย

ในปี ค.ศ.1894 ห้องสมุดประชาชนชิคาโก (Chicago Public Library) ได้รับหนังสือพิมพ์จากสมาคมสตรีแห่งหนึ่ง

ในปี ค.ศ. 1895 The New York City Free Circulation Library for the Blind ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยคนตาบอดผู้หนึ่งซึ่งมีหนังสือบางส่วนตัว เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1903 ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญของแผนกคนพิการของห้องสมุดประชาชนนิวยอร์ก (New York Public Library)

ในปี ค.ศ. 1896 ห้องสมุดประชาชนดีทรอยต์ (Detroit Public Library) มีหนังสือเป็นจำนวน 110 เล่ม และในปีเดียวกันนี้ นิวยอร์ก เป็นรัฐแรกที่จัดตั้งแผนกคนตาบอดขึ้นในห้องสมุดของรัฐ ซึ่งรัฐอื่น ๆ ได้ดำเนินการตามต่อมา

ความคิดในการจัดตั้งห้องสมุดแห่งชาติสำหรับคนตาบอด เริ่มในปี ค.ศ. 1897 โดย John Russell Young ซึ่งเป็นบรรณารักษ์หอสมุดรัฐสภาในขณะนั้น ได้จัดให้มีห้องสำหรับคนตาบอด ซึ่งมีหนังสือประมาณ 500 เล่ม จนกระทั่งถึงวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1931 รัฐสภาได้ออกพระราชบัญญัติ คือ Pratt-Smoot Act ลงนามโดยประธานาธิบดี Herbert Hoover จากพระราชบัญญัตินี้ บรรณารักษ์หอสมุดรัฐสภาได้รับอำนาจให้จัดโครงการระดับชาติ โดยหอสมุดรัฐสภาร่วมกับห้องสมุดอื่น ๆ ที่จะให้เป็นศูนย์ท้องถิ่นและศูนย์ภูมิภาค เพื่อให้บริการแก่คนตาบอด โดยมีหอสมุดรัฐสภาเป็นศูนย์กลาง ได้มีการจัดตั้งห้องสมุดขึ้น 19 แห่ง เพื่อให้บริการหนังสือเบรลล์แก่คนตาบอดภายใต้พระราชบัญญัตินี้คือ

ห้องสมุดแห่งรัฐนิวยอร์ก (New York State Library, Albany, New York)

คณะกรรมการห้องสมุดจอร์เจีย (Georgia Library Commission, Atlanta, Georgia)

ห้องสมุดแห่งรัฐเท็กซัส (Texas State Library, Austin, Texas)

ห้องสมุดประชาชนชิคาโก (Chicago Public Library, Chicago, Illinois)

ห้องสมุดประชาชนซินซินเนติ (Cincinnati Public Library, Cincinnati, Ohio)

ห้องสมุดประชาชนคลีฟแลนด์ (Cleveland Public Library, Cleveland, Ohio)

ห้องสมุดประชาชนเดนเวอร์ (Denver Public Library, Denver)

ห้องสมุดประชาชนดีทรอยต์ (Detroit Public Library, Detroit, Michigan)

ห้องสมุดแห่งฮาวาย (Library of Hawaii, Honolulu, Hawaii)

ห้องสมุดประชาชนนิวยอร์ก (New York Public Library, New York, New York)

ห้องสมุดให้เปล่าแห่งฟิลาเดลเฟีย (Free Library of Philadelphia, Pennsylvania)

ห้องสมุดคาร์เนกีแห่งพิตส์เบิร์ก (Carnegie Library of Pittsburgh, Pittsburgh, Pennsylvania)

ห้องสมุดแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย (California State Library, Sacramento, California)

ห้องสมุดแห่งรัฐมิชิแกน เพื่อคนตาบอด (Michigan State Library for the Blind, Saginaw, Michigan)

ห้องสมุดประชาชนเซนต์หลุยส์ (St. Louis Public Library, St. Louis, Missouri)

ห้องสมุดประชาชนซีแอตเติล (Seattle Public Library, Seattle, Washington)

หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress, Washington, D.C.)

หอสมุดแห่งชาติ เพื่อคนตาบอด (National Library for the Blind, Inc., Washington, D.C.)

ห้องสมุดสถาบันเพอร์กินส์ (Perkins Institution Library, Watertown, Massachusetts)

(Bray 1969: 636-637)

*ห้องสมุดให้เปล่า เป็นห้องสมุดประชาชนประเภทหนึ่งที่มีโครงการให้เปล่าแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางกายหรือมีอุปสรรคในการเข้าใช้ห้องสมุดตามปกติ ห้องสมุดจึงต้องจัดส่งหนังสือหรือวัสดุทัศนวัสดุแก่ผู้ใช้ถึงบ้านโดยทางไปรษณีย์หรือจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (DOMS 1973: 105-110)

ในการให้บริการแก่คนตาบอดดังกล่าว รัฐบาลกลางจะอนุมัติรายจ่าย 100,000 ดอลลาร์ต่อปี สำหรับขยายบริการห้องสมุดเพื่อผู้ใหญ่ที่ตาบอด ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค โดยจะ เน้นการจัดหาหนังสือ เบรลล์สำหรับคนตาบอด ต่อมาโครงการนี้ได้ขยายโดยรวมวัสดุอื่น ๆ เช่น หนังสือเทป เทปอื่น ๆ และยังสามารถอนุมัติรายจ่ายเพิ่มขึ้นด้วย

ต่อมาในวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1952 ได้มีการเพิ่มเติม Pratt-Smoot Act โดยขยายบริการ เพื่อให้บริการครอบคลุมทั้งผู้ใหญ่และ เด็กด้วย

ครั้นถึงวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1966 รัฐสภาได้ผ่าน Public Law 89-522 และ 89-511 ออกมาให้ขยายบริการหนังสือสำหรับคนตาบอด เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป ที่ไม่สามารถอ่านหนังสือธรรมดาได้ อันเนื่องจากความจำกัดทางกายหรือทางสายตา และได้ เดิมค่าลงไปแผนกคนตาบอด (Division for the Blind) เป็นแผนกคนตาบอดและ คนพิการทางกาย (Division for the Blind and Physically Handicapped) และในปีเดียวกันนี้รัฐสภาได้แก้ไขเพิ่มเติม บรรพ IV-B ของ Library Services and Construction Act เพื่อให้เงินช่วยเหลือของรัฐบาลให้จัดหรือปรับปรุงบริการสำหรับคนพิการ ทางกายนี้ด้วย ซึ่งเท่ากับ เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้ศูนย์ภูมิภาค หรือให้มีการจัดตั้งศูนย์ ภูมิภาคใหม่ ๆ หรือให้มีการขยายบริการห้องสมุดของท้องถิ่น เมื่อเร็ว ๆ นี้มีห้องสมุดประชาชน จำนวนหนึ่งได้รับการจัดตั้งให้ เป็นห้องสมุดรับฝากสำหรับหนังสือ เบรลล์และ เทป (ห้องสมุดรับ ฝากสำหรับหนังสือ เบรลล์และ เทป คือ ห้องสมุดที่ได้รับการคัดเลือกตามกฎหมายให้ได้รับหนังสือ เบรลล์และ เทป โดยไม่ต้องเสียเงิน) หรือเป็นศูนย์อ้างอิงสำหรับคนตาบอด จะเห็นได้ว่า ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ห้องสมุดประชาชนได้ขยายการให้บริการมากขึ้น (วิลัย อัครคิธยา 2523: 75-92)

การให้บริการคนตาบอด

การให้บริการคนตาบอดต้องเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับ โสด หรือ หู และการสัมผัส คนตาบอดบางคนสามารถสนุกสนานกับภาพยนตร์ได้แม้ห่างจากเสียงเท่านั้น บริการที่จัดให้ คนตาบอดจึงเกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้มือสัมผัส หรือใช้หูฟัง วัสดุอุปกรณ์สำคัญของห้องสมุด สำหรับบริการคนตาบอด คือ หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือเทป และโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ

1. อักษร เบรลล์ หรือหนังสืออักษร เบรลล์

อักษร เบรลล์ เป็นระบบการสื่อสารซึ่งเอาจุดบนที่สังเกตุได้โดยการสัมผัสด้วยนิ้วมือ มาผสมกันในลักษณะต่าง ๆ อันเป็นวิธีการสื่อสารที่ใช้ได้ผลสำหรับคนตาบอด สำหรับหนังสืออักษร เบรลล์นั้นนอกจากจะซื้อเข้าห้องสมุดแล้ว ห้องสมุดอาจจะจัดหามาได้โดยการใช้อาสาสมัครที่มีความรู้เกี่ยวกับอักษร เบรลล์ ช่วยถ่ายตัวอักษรจากหนังสือให้เป็นอักษร เบรลล์ที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายลง

2. หนังสือ เทป

หนังสือ เทป เป็นหนังสือหรือวารสารที่อ่านแล้วอัดลงไปในเทปคาสเซต หรือจานเสียงปกติใช้สำหรับคนซึ่งไม่สามารถอ่านหนังสือหรือวารสารธรรมดาได้ อันเนื่องมาจากความพิการทางกาย ตัวอย่างเช่น คนสายตาดำมืด คนตาบอด คนพิการซึ่งไม่สามารถถือหนังสือเปิดหน้าหนังสือ เป็นต้น คำว่า talking books นี้เชื่อว่ามีต้นกำเนิดมาจาก Robert B. Irwin (ค.ศ. 1883 - 1951) คนตาบอดซึ่งใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในการทำงานเพื่อคนตาบอดอื่น ๆ เคยเป็นผู้อ่านรายการของมูลนิธิเพื่อคนตาบอดอเมริกัน (The American Foundation for the Blind) สำหรับหนังสือ เทปนี้ได้นำมาให้บริการในโครงการสำหรับคนตาบอดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1934

หนังสือ เทป มีประโยชน์ต่อคนตาบอด 2 ประการ คือ

ก. ขณะฟังหนังสือ เทปสามารถทำงานอื่นได้

ข. หนังสือ เทป เป็นประโยชน์สำหรับคนตาบอดทุกคน โดยเฉพาะคนที่อ่านอักษร เบรลล์ไม่ได้ นอกจากนี้การอ่านอักษร เบรลล์บางครั้งก็มีปัญหาเรื่องฝุ่น มือ เหงื่อออกซึ่งอาจทำให้อ่านได้ไม่ชัดเจน (วิลัย อัครคิษยา 2523: 75-92)

3. หนังสือทวิลักษณ์ (Twin Vision) เป็นหนังสือที่จัดทำในลักษณะรูปภาพหุ่น

และมีคำบรรยาย เป็นอักษรดาดีและอักษร เบรลล์อยู่ด้วยกัน จัดพิมพ์ลงในเทอร์โมพลาสติก ผู้ริเริ่มจัดทำ เป็นสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งในแคลิฟอร์เนีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กตาบอด

4. นิตยสาร เบรลล์ และนิตยสาร เทป เป็นวัสดุการอ่านที่ห้องสมุดสำหรับคนตาบอด

เป็นผู้ผลิตขึ้นเพื่อให้บริการแก่คนตาบอดทั่วไป ดังเช่น แผนกคนตาบอดและคนพิการทางกาย แห่งหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ได้ผลิตนิตยสารเด่น ๆ มากกว่า 15 รายการ ออกมาในรูปแบบของ

อักษร เบเรลล์และหนังสือ เทป ทั้งนี้มีนิตยสาร เบเรลล์ 8 รายการ และนิตยสารในรูปแบบเสียง 6 รายการที่ได้รับความนิยมจากเด็กและเยาวชน นอกจากนี้มีนิตยสาร เทปคาสเซตบางรายการ ซึ่งออกราย 2 เดือน เช่น Contemporary Sound Tracks, Musical Mainstream และ Young Adult Magazine on Talking Books ก็เป็นที่สนใจของเด็กโตและวัยรุ่นด้วย

ในประเทศอังกฤษ นิตยสาร เบเรลล์ก็เป็นที่สนใจของเด็กและเยาวชนเช่นกัน ส่วนห้องสมุดสำหรับคนตาบอดของอิตาลีที่ Monza ผลิตนิตยสารปริทัศน์ในรูปแบบของ เบเรลล์สำหรับเด็กอายุ 11-15 ปี ชื่อ Minimondo นั้น ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับกีฬา แฟชั่น และดนตรี (Marshall 1981: 72-74)

ในประเทศไทย ห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่นางสาว เจมีวีฟ คอลฟิลด์ ผู้ที่นำอักษร เบเรลล์มาเผยแพร่ให้แก่คนตาบอดในประเทศไทย ได้เปิดบริการแก่คนตาบอดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2520 และมีการผลิตนิตยสาร เบเรลล์ออกให้บริการแก่คนตาบอดที่เป็นสมาชิกของห้องสมุดด้วย โดยมีกำหนดออกราย 3 เดือน เรียกว่า "วารสารมิตรสนิท" นอกจากนี้ในอนาคต ห้องสมุดยังมีโครงการที่จะจัดทำนิตยสาร เทปออกให้บริการ เป็นรายสัปดาห์อีกด้วย (ชวนชม สิ้นหนังสือ 2528: 24-27)

มาตรฐานห้องสมุดสำหรับคนตาบอดและผู้พิการทางการเห็น

มาตรฐานห้องสมุดสำหรับคนตาบอดและผู้พิการทางการเห็น ซึ่งตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1967 (American Library Association 1967) ได้ระบุถึงปริมาณและขอบเขตของทรัพยากรห้องสมุด บุคลากร การบริการ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ และเรื่องอาคารสถานที่ในระดับต่าง ๆ คือระดับประเทศ มลรัฐ ภูมิภาค ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงาน

มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนกำหนดให้มีหนังสือ 10 เล่ม ต่อเด็ก 1 คน

ราคาของหนังสืออักษร เบเรลล์จะแพงกว่าหนังสือธรรมดาประมาณ 5 เท่า การศึกษา และการฝึกหัดของจุดต่าง ๆ บนกระดาษหนังสืออักษร เบเรลล์ต้องอาศัยการทำทดแทน ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น

ช่วงอายุการใช้งานของหนังสืออักษรเบรลล์ขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้ของผู้อ่าน ยิ่งอ่านมากก็จะยิ่งสึกและฉีกขาด ทางแก้ก็คือ การจัดทำเบรลล์ลงบน เทอร์โมพลาสติก

หนังสือชื่อ เรื่องเดียวกันอาจต้องมีการจัดทำหลายรูปแบบ เพื่อความเหมาะสมกับผู้ใช้ ที่มีระดับการมองเห็นแตกต่างกัน เช่น ในรูปของอักษรเบรลล์ อักษรที่มีขนาดใหญ่ การบันทึกเสียง หรือตัวอักษรธรรมดา นอกจากนี้การจัดทำวารสาร หนังสือพิมพ์ บัตรรายการ ป้ายบอกหมวดหมู่หนังสือบนชั้น และสันหนังสือ ห้องสมุดต้องมีการจัดทำทั้งในรูปของอักษรดอต และอักษร เบรลล์

ห้องสมุดต้องมีเนื้อที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับการเพิ่มขึ้นของชั้นหนังสืออักษร เบรลล์ เล่มใด ๆ ซึ่งแต่ละชั้นหนังสือได้น้อยเล่ม โต๊ะขนาดใหญ่สำหรับหนังสือเล่มใหญ่ ๆ ชุดการสอน และ เกมต่าง ๆ และเนื้อที่ว่างก็ต้องกว้างกว่าห้องสมุดคนตาดีเพื่อการเคลื่อนไหวที่สะดวกสบาย

ห้องสมุดต้องมีค่าใช้จ่ายพิเศษสำหรับเครื่องเขียน แสคมป์ และการทำเบรลล์แก่ เอกสารต่าง ๆ

ครุภัณฑ์ที่ควรมีในห้องสมุด มีดังนี้

1. เครื่องพิมพ์ดีดมาตรฐาน อย่างน้อย 1 เครื่อง
2. เครื่องช่วยอ่านต่าง ๆ ให้มีมากที่สุด
3. เครื่องพิมพ์อักษรขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 เครื่อง
4. เครื่องเขียน เบรลล์ อย่างน้อย 1 ชุด
5. เครื่องบันทึกเสียง อย่างน้อย 1 เครื่อง
6. เครื่องเล่น เทปหรือหนังสือ เทป อย่างน้อย 1 เครื่อง
7. อุปกรณ์สำหรับอัดสำเนา เทป อย่างน้อย 1 เครื่อง
8. เครื่องอัดสำเนา เบรลล์และ เครื่องเข้าเล่มหนังสืออักษร เบรลล์ อย่างน้อย 1 เครื่อง

นอกจากนี้ห้องสมุดควรมีชาตังหนังสือสำหรับเด็กที่จะวางหนังสือ และสามารถปรับเอียง

ได้มากน้อยตามความเหมาะสมของสายตาเด็ก

โทรทัศน์วงจรปิดที่สามารถขยายตัวหนังสือได้ถึง 45 เท่า ควรมีทั้งในห้องสมุด และห้องเรียน ควรมีกระดานขาว (Whiteboard) และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะในห้องสมุด สำหรับการสอนการใช้ห้องสมุด

งานต่าง ๆ ของห้องสมุด ได้แก่ การคัดเลือกทรัพยากรห้องสมุด การจัดหมวดหมู่ และทำบัตรรายการ และการหาเอกสารเพิ่มเติม ควรติดต่อกับห้องสมุดและหน่วยงานระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจะให้บริการพิเศษด้านการถ่ายสำเนาหนังสือตาดีและหนังสืออักษรเบรลล์

ความรับผิดชอบที่สำคัญของบุคลากรห้องสมุด ได้แก่ การช่วยผู้ใช้งานหาแหล่งข่าวสาร และวัสดุทั้งภายในห้องสมุดและจากห้องสมุดแห่งอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดของโรงเรียนสอนคนตาบอดส่วนใหญ่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนตาบอด และหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับคนตาบอดก็มีน้อยด้วย บรรณารักษ์จึงต้องอาศัยทักษะทางด้านบรรณานุกรมของคนซึ่งสามารถช่วยด้วยบรรณารักษ์และผู้ใช้ได้มาก

มาตรฐานนี้ให้ความสำคัญแก่ข้อสนทนทางบรรณานุกรมมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

แผนกห้องสมุดสำหรับคนตาบอดและคนพิการทางกาย แห่งหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ได้จัดบริการให้เปล่าแก่คนตาบอดในด้านหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือเทป วัสดุที่ให้บริการดังกล่าวมีรายละเอียดอยู่ในบรรณานุกรมต่าง ๆ หลายรายการ เช่น

- Large Print Scores and Books Catalog
- Instructional Disc Recording Catalog
- Instructional Cassette Recording Catalog
- For Younger Readers: Braille and Talking Books (ราย 2 ปี)
- Braille Book Review (ราย 2 เดือน)
- Talking Book Topics (ราย 2 เดือน)

บรรณานุกรมเฉพาะวิชา ได้แก่ บรรณานุกรมสาขาวิทยาศาสตร์ การกีฬา และ นิิตยสาร มีการจัดทำในรูปของอักษรที่มีขนาดใหญ่ เบรลล์ และหนังสือเทป ในที่นี้จะขอนำ บรรณานุกรมเด่น ๆ ที่ควรทราบมาแสดงไว้เพื่อประโยชน์ในการจัดซื้อจัดหาวัสดุการอ่านที่ เหมาะสมสำหรับเด็กตาบอด ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา ดังนี้

บรรณานุกรม "For Younger Readers" ครอบคลุมบรรณานุกรมรอบ 2 มี ให้รายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือรวม 400 ชื่อเรื่อง ทั้งหนังสือบันเทิงคดีและสารคดี โดย จำแนกตามหมวดหมู่วิชา ในแต่ละส่วนจะแยกเป็นหนังสือสำหรับเด็กเล็ก หนังสือสารคดี สำหรับเด็ก นวนิยายสำหรับเด็ก และรายชื่อหนังสือภาษาสเปน การจัดเรียงจัดเรียงตาม ลำดับชื่อเรื่อง พร้อมกับให้เรื่องย่อ และระดับอายุของเด็กที่ควรอ่าน

"Animal Fair" เป็นบรรณนิทัศน์หนังสือสำหรับเด็กที่ตีพิมพ์อยู่ใน "Talking Book Topics" และ "Braille Book Review" ซึ่งครอบคลุมหนังสือสารคดีเกี่ยวกับ สัตว์รวม 18 ชื่อเรื่อง งานเสียง (นวนิยาย) รวม 19 ชื่อเรื่อง งานเสียง (สารคดี) 4 ชื่อเรื่อง หนังสือเทปคาสเซต (นวนิยาย) 13 ชื่อเรื่อง หนังสือเทปคาสเซต (สารคดี) 24 ชื่อเรื่อง และหนังสืออักษรเบรลล์ (นวนิยาย) รวม 51 ชื่อเรื่อง (Marshall 1981: 72-81)

"Notes from a Different Drummer: A Guide to Juvenile Fiction Portraying the Handicapped" (Bowker, 1977) อธิบายถึงเกณฑ์ในการคัดเลือก ประเมิน และการใช้นวนิยายสำหรับเด็กพิการ บทสุดท้ายมีบรรณนิทัศน์ นวนิยาย สำหรับเด็ก มากกว่า 400 ชื่อ

"Vocational Education Resource Materials: A Bibliography of Free Loan Materials for Handicapped and Special Education" (2nd ed. 1975) จัดทำโดย The Center for Studies in Vocational and Technical Education, University of Wisconsin นอกจากนี้จะให้รายชื่อของวัสดุ สิ่งตีพิมพ์ได้เปล่าสำหรับเด็กพิเศษแล้ว ยังมีบรรณนิทัศน์ของภาพยนตร์เกี่ยวกับคนพิการอีกด้วย

"Supplementary Books: Selected by Committees of Supervisors and Teacher. List Approved for 1974" เป็นรายชื่อหนังสืออ่านประกอบที่คัดเลือกโดยครูและครูแนะแนวของโรงเรียนรัฐบาลแห่งซินซิน เนติ แยกเป็นหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 การศึกษาพิเศษ และหนังสืออ้างอิงสำหรับครูประถม ในส่วนของการศึกษาพิเศษประกอบด้วย หนังสือสำหรับคนปัญญาอ่อน เด็กตามอดและเด็กตามอดเลือนราง เด็กหูหนวก และเด็กที่มีความบกพร่องทางการใช้ภาษา (Dequin 1978: 61-63)

บรรณานุกรมของบริษัทสำนักพิมพ์ในสหรัฐอเมริกาซึ่งรวบรวมทั้งหนังสือที่มีอักษรขนาดใหญ่และหนังสือเทป ได้แก่ บรรณานุกรมที่จัดทำโดยบริษัท Caedmon, Calibre, Chivers, G.K. Hall, Listening Library, Recorded Books และ Spoken Arts (Davis 1984: 165-170; Marshall 1981: 81)

ในประเทศอังกฤษ The National Library for the Blind ได้จัดทำบรรณานุกรมของหนังสือสำหรับเด็กในรูปอักษรเบรลล์ รวมทั้ง Austin Books ซึ่งเป็นหนังสือวรรณกรรมอมตะในรูปของหนังสือที่มีอักษรขนาดใหญ่ The Royal National Institute for the Blind จัดทำบรรณานุกรมของหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือเทปสำหรับนักเรียน

ในประเทศออสเตรเลีย ผู้ที่จัดทำหนังสือเทปได้แก่ The Talking Book Library แห่งเมลเบิร์น ส่วนที่ The Royal Blind Society ใน ซิดนีย์ ได้จัดบริการในระดับชาติทั้งหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือเทป สภากาชาดได้ช่วยในด้านของหนังสือเทป เช่นเดียวกับองค์การอาสาสมัครแห่งทัสมาเนีย

หนังสือเทปที่จัดทำ จะมีการบันทึกเสียงทั้งในอัตราความเร็วปกติและอัตราที่ช้ากว่าปกติ เวลานำมาเล่นกับ เครื่องเล่น เทปคาสเซตต้องมีการปรับอัตราความเร็วในการเล่นให้สอดคล้องกัน โดยปกติการบันทึก เทปจากหนังสือใช้เวลาไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง แต่หากมีการเพิ่มความเร็วในการอ่านขึ้น อาจลดเวลาในการบันทึกได้ถึงครึ่งหนึ่ง

บริการห้องสมุดทั้งหนังสืออักษร เบรลล์และหนังสือ เทป คิว เป็นหน้าที่ของ
ห้องสมุดแห่งชาติ โดยส่งวัสดุการอ่านไปให้แก่ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน และ
ห้องสมุดส่วนภูมิภาค ในสหรัฐอเมริกา แผนกบริการคนตาบอดและคนพิการทางกาย ของ
ห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน เป็นศูนย์กลางในการจัดบริการวัสดุการอ่านแก่คนตาบอดและคนพิการ
ทางกาย กระจายไปตามห้องสมุดรับฝากต่าง ๆ คือ ห้องสมุดระดับภูมิภาคไม่ต่ำกว่า 50
แห่ง และห้องสมุดชุมชนไม่ต่ำกว่า 100 แห่ง

ในประเทศอังกฤษ The National Library for the Blind และ
The Royal National Institute for the Blind ได้ให้บริการหนังสือและ
ไสตท์สนวัสดุแก่คนตาบอดและหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์คนตาบอด ห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน
นอกจากจะให้ยืมไสตท์สนวัสดุแล้ว ยังให้บริการยืมอุปกรณ์ที่จะใช้กับวัสดุดังกล่าวด้วย เช่น
หูฟัง เครื่องขยายเสียง เป็นต้น ส่วนในอังกฤษนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้ให้ยืมอุปกรณ์ที่จะใช้กับ
ไสตท์สนวัสดุ ได้แก่ แผนกประชาสัมพันธ์ของแต่ละห้องอื่น

ในประเทศสวีเดน รัฐบาลจัดบริการห้องสมุดแก่คนตาบอดโดยผ่านห้องสมุดประชาชน
ส่วนหนังสือ เทปนั้น ห้องสมุดกลางที่เรียกว่า Bibliotekstjänst จะเป็นผู้ให้ยืมและมีการ
ผลิตจำหน่ายด้วย ในหลายประเทศมีการผลิตหนังสือพิมพ์เสียง (Talking Newspapers)
ออกให้บริการ มักผลิตโดยห้องสมุดประชาชน หน่วยงานธุรกิจเอกชน ตลอดจนจากผลการ
ประชุมสัมมนาต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความก้าวหน้าทางอิเล็กทรอนิกส์ช่วยทำให้คนตาบอดสามารถอ่านหนังสือได้ดีขึ้น คอมพิวเตอร์สามารถสร้างเนื้อหา รูปภาพ และเสียงได้ การผลิตอักษรเบรลล์ด้วยคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์สามารถแปลงอักษรตาดีเป็นอักษรเบรลล์ ตลอดจนเทคโนโลยีการบันทึกเสียง ฯลฯ ทำให้คนตาบอดสามารถเข้าถึงหนังสือได้สะดวกกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเทคโนโลยีดังกล่าวมีราคาแพง ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์สมัยใหม่ดังกล่าวมีข้อจำกัดในการใช้ ทำให้เด็กตาบอดส่วนใหญ่ไม่สามารถจะเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้มากนัก เด็กตาบอดยังต้องอาศัย การกระตุ้นบอกล่าเกี่ยวกับหนังสือจากบุคคลอื่น ๆ อยู่มาก (Marshall 1981: 81-82)

บริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอดที่กล่าวมา นอกจากจะเป็นที่สนใจของห้องสมุดในประเทศต่าง ๆ แล้ว สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุด (International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA) ก็ได้ให้ความสนใจและมีการประชุมในเรื่องนี้ใน ค.ศ. 1977 เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นเพื่อพิจารณาการให้ความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในการให้บริการแก่คนตาบอด เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกันในด้านเทคนิคด้วย คือ การสำรวจทรัพยากรห้องสมุดที่มีในประเทศต่าง ๆ การกำหนดรูปแบบและมาตรฐานของวัสดุการอ่าน เช่น การอัดเสียงด้วยระบบเดียวกัน การจัดทำเบรลล์แบบสมบูรณ์ ไม่ใช่คำย่อ (contractions) เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การยืมระหว่างห้องสมุด ตลอดจนความร่วมมือในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ ที่ประชุมของคณะกรรมการเฉพาะกิจดังกล่าวมีมติให้รวมคนตาบอด คนสายตาดำ และการคนพิการทางกาย เป็นกลุ่มประชากรที่พึงได้รับการให้บริการเหล่านี้ นอกจากนี้คณะกรรมการยังมีความเห็นว่า เรื่องลิขสิทธิ์ การควบคุมทางบรรณานุกรม กฎหมายเกี่ยวกับไปรษณีย์และศุลกากร รูปแบบของวัสดุการอ่าน ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด ความร่วมมือภายในประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการให้บริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอด เป็นสิ่งสำคัญในการให้บริการแก่คนตาบอดอย่างยิ่ง (Cylke 1978: 256-260)

ข้อ เสนอแนะในการให้บริการคนพิการ

เพื่อที่จะให้การบริการคนพิการประสบผลสำเร็จมากที่สุด ผู้ให้บริการหรือบรรณาธิการควรจะเข้าใจจิตวิทยาของคนพิการ ซึ่งมีนักจิตวิทยาวิจัยและเขียนรายงานเอาไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. คนพิการมักจะมีการปรับตัวเอง เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ยากกว่าบุคคลธรรมดา มักจะแสดงความประหลาดพิสดารแปลกไป เมื่ออยู่ในหมู่คนธรรมดา ที่เห็นได้ชัดก็คือ ขี้อาย ไม่ชอบสังสรรค์ แต่ก็มืออยู่มากที่มีความสามารถในการปรับตัวเองได้ดีกว่าบุคคลธรรมดา

2. คนพิการมักใช้ชีวิตของตนไปอีกแบบหนึ่งต่างหาก จำเป็นจะต้องใช้เวลาดูแลรักษาในระยะยาว เพื่อให้คนพิการ เหล่านั้นปรับตัวเองให้ถูกวิธี อย่่างไรก็ตามที่พิการมานานย่อมปรับตัวเอง เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ง่ายกว่าผู้ที่มีความพิการในระยะสั้น

การให้บริการที่ดีบรรณาธิการจะต้อง เข้ากับคนพิการได้ดี โดยอาศัยสัมพันธภาพอันดีระหว่างคนพิการกับบรรณาธิการผู้ให้บริการ ซึ่งมีข้อ เสนอแนะหรือข้อที่ควรระหนักในการให้บริการคนพิการดังนี้คือ

1. จำไว้ว่าคนพิการก็คือคนเหมือนคนอื่น ๆ ทั่วไป ยกเว้นต้องถูกจำกัดบางอย่าง เพราะความพิการของเขา

2. จง เป็นตัวของตัวเอง เมื่อพบปะกับคน เหล่านั้น

3. พูดในเรื่อง เช่นเดียวกับที่พูดกับคนอื่น ๆ

4. อย่าแสดงความสงสารหรือสมเพชออกมา

5. อย่าตัดสินใจด้วยคน เองว่า เขาจะชอบสิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือต้องการสิ่งนั้นสิ่งนี้

6. ช่วยเขาเมื่อเขาขอร้องเท่านั้น เพราะบางครั้งเขาต้องการที่จะทำอะไรด้วย

ตัวเองบ้าง

7. มีความอดทนต่อการขุดคุ้ย การฟัง และอื่น ๆ ซึ่งก็คืออดทนต่อการให้บริการนั่นเอง

(วิไลย์ อัครศิษยา 2523: 92)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับบริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอดในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหรือบริการห้องสมุดสำหรับคนตาบอดนั้น เท่าที่ทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ปรากฏว่ามีงานวิจัยอยู่เรื่องเดียว คือ งานวิจัยของ ดนันท์ สุภภัทรานนท์ (2527) ซึ่งทำการวิเคราะห์ความต้องการของคนตาบอดที่มีต่อบริการของห้องสมุดคอดฟิลด์ เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย และศึกษาเปรียบเทียบความต้องการบริการห้องสมุดของคนตาบอดโดยแยกตามสถานภาพทางเพศ ระดับของการตาบอด และ ความสม่ำเสมอในการใช้บริการห้องสมุด โดยศึกษาจากคนตาบอดที่เป็นสมาชิกห้องสมุดคอดฟิลด์ เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการบริการห้องสมุด

ผลจากการศึกษาพบว่า คนตาบอดมีความต้องการวัสดุที่ให้บริการทุกประเภทอยู่ในระดับมาก โดยที่ความต้องการให้ห้องสมุดถ่ายทอด เรื่องที่น่าสนใจจากหนังสือพิมพ์หรือวารสาร จัดทำเป็น เบรลล์หรือหนังสือ เทปให้บริการมากที่สุด รองลงมาคือ ให้ห้องสมุด เป็นตัวแทนจำหน่าย เครื่องมือ เครื่องใช้ เฉพาะสำหรับคนตาบอด ให้จัดทำวารสาร เทป และให้จัดทำรายการวิทยุสำหรับคนตาบอดโดยเฉพาะ สำหรับความต้องการบริการด้านหนังสือ คนตาบอดต้องการให้ห้องสมุดมีหนังสือเพิ่มมากขึ้น และให้มีบริการถ่ายสำเนาหนังสือ เทปในระดับมาก ส่วนความต้องการบริการด้านวารสาร คนตาบอดต้องการให้ออกวารสารมิตรสนิท เป็นรายเดือนในระดับมาก

สำหรับความต้องการบริการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด คนตาบอดต้องการบริการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดทุกประเภทอยู่ในระดับมาก โดยที่ความต้องการบริการจัดทำรายชื่อหนังสือของห้องสมุดพร้อมทั้งสรุป เรื่องมากที่สุด รองลงมาคือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการจดหมายข่าวห้องสมุด และบริการแนะนำและวิจารณ์หนังสือ ส่วนความต้องการเนื้อหาของวัสดุที่ให้บริการนั้น คนตาบอดมีความต้องการอ่านและฟังเกี่ยวกับความก้าวหน้า และวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับคนตาบอดมากที่สุด

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่า คนตาบอดที่มีสถานภาพทางเพศ ระดับของการตาบอด และความสม่ำเสมอในการใช้บริการห้องสมุดที่แตกต่างกัน มีความต้องการบริการของห้องสมุดทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์

ในเรื่องของอิทธิพลของวิทยุ นั้น ภาวิดา สัมมาสดี (2527: 43-44) ได้สรุปประเด็นไว้ ๘ ประการ ได้แก่

1. วิทยุมีอิทธิพลต่อประชาชนโดยทั่วไปมากที่สุด เพราะไปได้ไกล เข้าถึงคนได้จำนวนมากที่สุดและทุกประเภท รวมทั้งผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก ไม่เลือกเวลา สถานที่ และเสียค่าใช้จ่ายน้อย
2. เหมาะสำหรับผู้ที่มีเวลาว่างมากและช่วยปรับปรุงสติปัญญา
3. ฟังได้สนุกสนานกว่าโทรทัศน์ เพราะจะใช้จินตนาการได้ตามใจตนเอง
4. มีอิทธิพลทางภาษา และอาจใช้เป็นเครื่องมือสร้าง เอกภาพทางภาษาซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อ เอกภาพทางการเมือง
5. มีอิทธิพลเหนือ เด็ก เป็นพิเศษ
6. จะได้ผลเต็มที่ เมื่อมีกลวิธี เสนออย่างถูกใจผู้ฟัง

นอกจากนั้น วิทยุยังมีคุณค่าต่อการศึกษา มากเพราะให้ เนื้อหาที่ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก และเนื่องจากวิทยุให้ทั้งความรู้และความบันเทิง จึงทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจดี และสามารถจำได้อย่างแม่นยำ วิทยุช่วยให้เกิดความคิดและจินตนาการ เพราะได้ เสนอปัญหาและความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

สำหรับอิทธิพลของโทรทัศน์ ชูติมา สัจจามันท์ (2528: 26-29) และภาวิดา สัมมาสดี (2527: 44) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ขณะที่โทรทัศน์ออกอากาศ ได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนอย่างอื่น ๆ
2. โทรทัศน์เป็นทั้งภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์ รวมกัน
3. โทรทัศน์เข้าถึงผู้ดูในบ้านและจะมีอิทธิพลมากขึ้นทุกที
4. ผู้ปกครองมีโอกาสได้ร่วมชมรายการกับเด็กมากกว่าภาพยนตร์ตามโรงภาพยนตร์ ฉะนั้นจึงมีโอกาสได้อธิบายและชี้แจงแก่เด็ก ตลอดจนควบคุมการชมโทรทัศน์ของเด็กได้
5. ทำให้เด็กมีช่วงความสนใจสั้นกว่าเดิม เพราะรายการโทรทัศน์มักทำเป็นรายการสั้น ประมาณ 30 นาที และมีการโฆษณาเป็นระยะ

6. เด็กมีความพอใจในด้านเสียง ความอึกทึกครึกโครม ความโกลาหลอลม่าน และ ความยุ่งเหยิง เพราะชินมาจากรายการโทรทัศน์

7. ทำให้เด็กง่วงเหงาหาวนอนในโรงเรียน

8. ทำให้เด็กมีทัศนคติและสายตากว้างขวาง หันสมัยกว่าเดิม

9. เด็กมีความเคารพผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง น้อยลง เพราะเห็นตัวอย่าง ของผู้ใหญ่ที่ไม่ดีทางโทรทัศน์

10. เด็กมีทัศนคติที่ไม่ชอบโรงเรียน เห็นโรงเรียนเป็นเหมือนคุกของเขาวงกต เพราะ โรงเรียนมีกฎเกณฑ์ ระเบียบ และภารกิจมาก แขนงเรียนน่าเบื่อ ผู้โทรทัศน์ไม่ได้

11. เด็กมีความรู้สึกในเชิงปรีภักษ์และชอบจัดการสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรุนแรง

แม้ว่าโทรทัศน์จะมีอิทธิพลในทางลบต่อเด็กอยู่มาก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี โทรทัศน์ก็มีคุณค่าต่อ การศึกษามากด้วย ซึ่งภาวิดา สัมมาสดี (2527: 44) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. โทรทัศน์สามารถนำข่าวสาร และ เรื่องราวซึ่งเป็นทั้งภาพและเสียงไปสู่ผู้รับได้ ช่วยให้ผู้รับเกิดความรู้สึกว่า เหตุการณ์นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตน

2. ผู้ปกครองที่มีความรู้ รู้จักเลือกและแนะนำให้เด็กชมรายการที่ดี โทรทัศน์ก็จะมี บทบาทช่วยในการอบรมและฝึกนิสัยที่ดีให้แก่เด็กได้

3. โทรทัศน์ช่วย เสริมบทเรียนและการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. โทรทัศน์เป็นครูคนที่สามของเด็ก ๆ นอกเหนือไปจากพ่อแม่ และครูอาจารย์ที่ โรงเรียน

ลักษณะการแพร่ภาพออกอากาศของวิทยุโทรทัศน์บางครั้งสร้างพฤติกรรมที่ไม่ดีและ ไม่เป็นการสร้างเสริมคุณค่าชีวิตให้กับเด็ก กลับส่งผลกระทบต่อสุขภาพ งบประมาณ เพื่อสิ้น เช่น ภาพยนตร์จีนบางเรื่องส่งเสริมความพยายาต อาชวาคมตรร้าย ซึ่งเป็นปรีภักษ์ต่อคำสั่งสอนทาง พุทธศาสนา ภาพยนตร์ฝรั่งบางเรื่องให้ความเป็นนักรเลง ซึ่งแนะตัวอย่างการเป็นยวอาชญากร ให้ความน่ารังเกียจ มีการกอดจูบในที่สาธารณะขัดกับประเพณีอันดีงามของไทย การเสนอ รายการละครทางวิทยุโทรทัศน์บางเรื่องส่งเสริมความเพื่อสิ้น สร้างขึ้นมาเพื่อเอาใจตลาด เป็นไปตามความต้องการของผู้ให้เงินสนับสนุน จึงทำให้การเสนอรายการทางวิทยุโทรทัศน์

โดยทั่วไปยังไม่เหมาะสมและได้คุณภาพเท่าที่ควร วรรณ เอียรदार (2527: 20-23) จึงได้เสนอแนะ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาอิทธิพลในทางลบของวิทยุโทรทัศน์ไว้ว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือ เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการ เสนอรายการ เผยแพร่ออกอากาศรายการทางวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ สำนักวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชน เพื่อเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสถาบันการศึกษาที่สอนทางด้านการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ควรร่วมกันหาทางปรับปรุง ส่งเสริม และควบคุมการ เสนอรายการทางวิทยุโทรทัศน์ให้เป็น ประโยชน์ต่อ เด็กมากที่สุด และหาทางป้องกันให้เด็กพ้นจาก "พิษภัย" ที่ได้รับจากสื่อมวลชน วิทยุโทรทัศน์ ดังนี้

1. ด้านการปรับปรุง ส่งเสริม รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

หลักในการปรับปรุงและส่งเสริมรายการที่ดีมีประโยชน์ต่อเด็กนั้น ต้องมีการจัด สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับ เด็ก สนับสนุนการ เสนอรายการให้มีเนื้อหาที่แสดงถึงรสนิยมที่ดีงาม ให้คุณค่าในการดำรงชีวิต สนับสนุนปลูกฝังความดีงาม ความขยันหมั่นเพียร มุมานะ การ เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การไม่เอาวัดเอาเปรียบ ไม่ตั้งตนอยู่ในความประมาท การ เสนอรายการสำหรับเด็กต้องสอดแทรก เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนความรู้และทักษะที่เหมาะสม

ด้านสถานีวิทยุโทรทัศน์ต้องให้ความร่วมมือในการผลิตรายการที่เป็นประโยชน์ สำหรับ เด็ก จัดให้มีการแลกเปลี่ยนรายการระหว่างสถานี โดยเฉพาะสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่ตั้ง อยู่ในส่วนภูมิภาค การจัดช่วง เวลาการ เสนอรายการออกอากาศให้เหมาะสมมิให้ เป็นอุปสรรค ในการชมรายการที่ดีมีประโยชน์ของเด็ก ส่งเสริมผู้ผลิตรายการสำหรับเด็กให้มีปริมาณและ ประสิทธิภาพโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่สอนทางด้านนี้ การจัดการประกวดและให้ รางวัลแก่ผู้ เสนอรายการที่ส่งเสริม เด็ก เป็นประจำ เพื่อ เป็นแรงจูงใจและสนับสนุนให้มีการผลิต รายการสำหรับเด็กมากขึ้น

2. มาตรการในการควบคุมและป้องกัน

ผู้มีหน้าที่ในการควบคุมการเสนอรายการทางวิทยุโทรทัศน์ต้องดำเนินการควบคุมสถานีให้ปฏิบัติตามระเบียบและมาตรการที่วางไว้อย่างเคร่งครัดสม่ำเสมอ ได้แก่

2.1 กวดขันและควบคุมการเสนอรายการที่แสดงออกถึงความโหดเหี้ยมทารุณ อาฆาตพยาบาท ล้างแค้น จองเวร และอาชญากรรมต่าง ๆ ให้ลดน้อยและหมดไป เพราะเด็กไม่สามารถจะใช้วิจารณญาณได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องว่าอะไรคือความจริง อะไรถูกหรือผิด

2.2 กำหนดมาตรการและกวดขันการโฆษณาสินค้าและบริการที่เป็นพิษ เป็นภัย ต่อเด็ก เช่น เครื่องดื่มประเภทวิสกี้ รัมดี เครื่องดื่มกระดุนกำลัง ฝ้ายนาวัลย์สุขภาพสตรี ถุงยางคุมกำเนิด ยาบางชนิด และสิ่งที่เป็นอบายมุข ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อจิตใจของเด็ก ควรห้ามโฆษณาในช่วงที่เด็กชมรายการ สมควรให้โฆษณาได้หลัง 22.00 น. เป็นต้นไป จนถึงปิดสถานี

2.3 การตรวจและพิจารณาภาพยนตร์ ละคร หรือการแสดงต่าง ๆ ต้องควบคุมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะ เรื่องที่ก่อให้เกิดพิษภัยต่อเด็กด้านศีลธรรมจรรยา และจารีตประเพณี อันดีงาม กล่าวคือ ต้องไม่เป็นการแสดงออกในทางยั่วยุกามารมณ์หรือลามกอนาจาร ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย

2.4 กวดขันในการใช้ภาษา การแต่งกาย ตลอดจนกิจกรรมารยาทของโฆษก พิธีกร ผู้แสดง รวมทั้งผู้ร่วมรายการ ให้มีความถูกต้องและเหมาะสม

คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ต้องทำการควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัด สม่ำเสมอ เพื่อให้สถานีทุกแห่งปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ นอกจากนี้ ผู้รับผิดชอบการเสนอรายการ ได้แก่ ผู้สนับสนุนรายการ ผู้ผลิตรายการ และผู้รับผิดชอบสถานีวิทยุโทรทัศน์ ต้องเล็งเห็นความสำคัญของเด็ก เลือกสรรสิ่งที่ดีมีประโยชน์มาเสนอ เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็กประการหนึ่ง

สรุปแล้ว สื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนมาก โดยเฉพาะอิทธิพลต่อเด็ก ซึ่งมีทั้งในทางที่ดีและในทางเสีย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกคนจะต้องหาทางปรับปรุง ส่งเสริม และควบคุมการเสนอรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด อันจะนำไปสู่การชักจูงให้เด็กรักการอ่านหนังสือต่อไป

โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพและโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ

ในการจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอดในประเทศไทย มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับคนตาบอดโดยเฉพาะอยู่ 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ และโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ (มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2525)

โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ตั้งอยู่บนถนนราชวิถี เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2482 เดิม เป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ที่ศาลาแดง กรุงเทพมหานคร โดยนางสาวเยนีวีฟ คอลฟิลด์ สุภาพสตรีชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นคนจักุพิการมาแต่เด็ก ในวันเปิดเรียนครั้งแรก นางสาวคอลฟิลด์มี เครื่องเขียนสำหรับคนตาบอดและหนังสือตำราเพียงเล็กน้อย มีแผนที่ซึ่งเป็นเส้นยูนเพียงหนึ่งชุด และมีนักเรียนเพียงคนเดียว ปัจจุบัน (พ.ศ. 2527) โรงเรียนมีนักเรียนจำนวน 173 คน ทั้งนักเรียนประจำและไปกลับ อายุตั้งแต่ 6-18 ปี เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น การสอนใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับคนตาบอดและสนับสนุนเป็นพิเศษในการฝีมือ กริหา และวิชาดนตรี ซึ่งมีทั้งวงดนตรีสากล วงดนตรีไทย วงอังกะลุง และคณะขับร้อง

นโยบายของโรงเรียน

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก
2. ส่งเสริมให้รู้จักช่วยตัวเอง รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม
3. ส่งเสริมให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี และปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้เป็นอย่างดี
4. สรรสร้างสุขนิสัยและวัฒนธรรมแบบไทยให้แก่เด็ก

5. ให้ความเข้าใจในระบอบการปกครองประเทศในวิถีทางของประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และเทอดทูนองค์พระมหากษัตริย์

6. ส่งเสริมให้มีความรู้พื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ

หลักสูตรพิเศษสำหรับคนตาบอด

หลักสูตรพิเศษสำหรับคนตาบอดที่ใช้อยู่ในโรงเรียนมีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การจัดประสบการณ์และฝึกทักษะการฟังและการแยกเสียง
3. การจัดประสบการณ์เรื่องกลิ่นและรส
4. การจัดประสบการณ์และฝึกทักษะเรื่องการสัมผัสทางกาย
5. การจัดประสบการณ์และฝึกทักษะเรื่องการคาดคะเน
6. การจัดประสบการณ์ การสังเกตสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานที่
7. การจัดประสบการณ์และฝึกทักษะเรื่องการใช้ไม้เท้าสีขาว
8. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรื่องสุขนิสัย
9. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อฝึกความสามารถขั้นพื้นฐานต่าง ๆ
10. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรื่องเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม
11. การจัดประสบการณ์และกิจกรรม เรื่องการรักษาผิวพรรณและการเสริมสวย
12. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรื่องงานบ้านงานครัว
13. การจัดประสบการณ์และฝึกทักษะ เรื่องการบริโภคอาหาร
14. การจัดประสบการณ์และกิจกรรม เรื่องมารยาทในการเข้าสังคม

โรงเรียนสอนคนตาบอดมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและเหมาะสมเหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนเหล่านี้ เช่น เครื่องกีฬา อุปกรณ์การเรียนการสอนทุกวิชา เครื่องดนตรี เกมที่ใช้ในการฝึกความพร้อมด้านต่าง ๆ ของเด็ก เช่น แท่งไม้บล็อก รูปทรงเรขาคณิต แผ่นติดกระดาษ ชิป ภาพตัดต่อ ฯลฯ

วัสดุอุปกรณ์ที่เพิ่มเติมจากเด็กปกติ ได้แก่

1. ดินสอสำหรับเขียน (stylus) และแผ่นรองเขียน (slate)
2. เครื่องพิมพ์ดีด เบรลล์ (braille) ใช้สำหรับนักเรียนเรียนพิมพ์ดีดและ

สำหรับครู

3. เครื่องมือเรขาคณิต
4. กระดานกราฟ
5. ลูกคิด
6. ไม้เท้าสีขาวสำหรับฝึก ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องมีไว้ประจำตัว
7. แวนชยาย

าณา

บุคลากร

อาจารย์ใหญ่ ระดับ 6	1 คน
อาจารย์ 2 ระดับ 5	4 คน
อาจารย์ 2 ระดับ 2	2 คน
อาจารย์ 1 ระดับ 4	9 คน
ครู 2 ระดับ 2	2 คน
ลูกจ้างประจำ	3 คน
ลูกจ้างมูลนิธิ	12 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวนนักเรียน (สถิติ มิถุนายน 2527)

ชั้น	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1/1	16	-	16
อนุบาล 1/2	4	11	15
อนุบาล 2/1	6	3	9
อนุบาล 2/2	6	4	10
พิเศษ	6	7	13
ป. 1/1	4	6	10
ป. 1/2	4	6	10
ป. 2/1	4	4	8
ป. 2/2	4	5	9
ป. 3	7	6	13
ป. 4/1	5	3	8
ป. 4/2	6	3	9
ป. 5	7	2	9
ป. 6	11	-	11
ม. 1	4	4	8
ม. 2	5	4	9
ม. 3	4	2	6
รวม	103	70	173

ห้องสมุดโรงเรียน

อาคารของห้องสมุดโรงเรียน เป็นอาคารเอกเทศ (อาคาร 2 ชั้น) โดยชั้นล่างจัดเป็นห้องสมุด ส่วนชั้นบน เป็นห้องประชุมของคณะกรรมการมูลนิธิ ห้องสมุดมีบรรณารักษ์ 2 คน ดูแลรับผิดชอบงานห้องสมุดรวมทั้งสอนนักเรียนด้วย (สอนชั้นอนุบาลและนาฏศิลป์) สำหรับวัสดุการอ่านในห้องสมุดมีดังนี้

เทปนิทาน	173 ม้วน
หนังสืออักษร เบรลล์ (ภาษาไทย)	273 ชื่อเรื่อง แยกเป็น
นิทาน	63 ชื่อเรื่อง
สารคดี	125 ชื่อเรื่อง
หนังสืออ่านประกอบ	41 ชื่อเรื่อง
ห้องเที่ยว	3 ชื่อเรื่อง
งานอดิเรก	2 ชื่อเรื่อง
นวนิยาย	33 ชื่อเรื่อง
แบบเรียน*	ไม่มีบริการในห้องสมุด แต่นักเรียนได้รับหนังสือแบบเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจากห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย

*หนังสือแบบเรียนอักษร เบรลล์ได้รับการผลิตโดยห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย (ดูเพิ่มเติมภาคผนวก ก., หน้า 183) และแจกให้แก่นักเรียนทุกคนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสอนคนตาบอดโดยไม่คิดมูลค่า เริ่มผลิตตั้งแต่ พ.ศ.2525 ถึงปัจจุบัน แบบเรียนที่ผลิตแล้ว (ถึง พ.ศ.2529) มีดังนี้

แบบเรียนภาษาไทย ชั้น ป.1 - ป.5	5 รายการ	250 เล่ม
แบบเรียนชั้น ม.1 - ม.3	30 รายการ	1,500 เล่ม
แบบเรียนชั้น ม.4 - ม.6	51 รายการ	1,530 เล่ม
แบบเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	30 รายการ	600 เล่ม

อนึ่ง แบบเรียนที่ห้องสมุดผลิตสำหรับนักเรียนยังจัดทำได้ไม่ครบทุกวิชา แต่จะทยอยจัดทำต่อไปจนครบในอนาคต ดังนั้น หนังสือแบบเรียนบางวิชาที่ยังไม่ได้จัดทำ จึงเป็นหน้าที่ของครูและนักเรียนเองที่จะช่วยกันจัดทำ โดยครูเป็นผู้บอกจุดและนักเรียน เป็นผู้จดบันทึก เป็นอักษร เบรลล์ด้วยตนเอง

กีฬา	4 ชื่อ เรื่อง	
ดนตรี	2 ชื่อ เรื่อง	
หนังสืออักษรเบรลล์ (ภาษาต่างประเทศ)		112 ชื่อ เรื่อง
หนังสือทวิลักษณ์ (หนังสือสำหรับเด็ก)		204 ชื่อ เรื่อง

ห้องสมุดได้รับงบประมาณปีละประมาณ 4,000 บาท ใช้ในการซื้อวัสดุเบ็ดเตล็ด คือ กาว ลวดเย็บกระดาษ และกระดาษเบรลลอน (กระดาษมันอย่างหนา ใช้สำหรับจัดทำหนังสือ อักษรเบรลล์) สำหรับบรรณารักษ์มีหน้าที่สำคัญ คือ การให้อืมหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือ เทป และการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือทวิลักษณ์ (โดยการจัดซื้อหนังสือสำหรับเด็กเข้ามาใน ห้องสมุด และพิมพ์อักษรเบรลล์แทรกในแต่ละหน้า แล้วเย็บเล่มใหม่)

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชูปถัมภ์

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2529) สังกัดกองการศึกษา-พิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ถนนอารักษ์ ตำบลพระสิงห์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ มีเนื้อที่ 2 ไร่ 2 งาน 88 ตารางวา ซึ่งเป็นที่เช่าธรณีสงฆ์

ประวัติของโรงเรียน

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ เป็นโรงเรียนที่สร้างขึ้นโดยคณะกรรมการมูลนิธิช่วย และให้การศึกษาคนตาบอดภาคเหนือ โดยมีนายวรศักดิ์ นิมานันท์ เป็นประธานกรรมการ ได้เปิด ทำการสอนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2503 ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2505 คณะกรรมการมูลนิธิ ร่วมกับคณะครูและนักเรียนได้รับพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ๘ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ในวโรกาสเดียวกันนี้ คณะกรรมการมูลนิธิ ได้กราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ ซึ่งทางโรงเรียนได้รับพระมหา-กรุณาธิคุณทรงรับ เป็นองค์อุปถัมภ์

ต่อมาใน พ.ศ. 2523 ทางมูลนิธิ ได้มอบโอนกิจการของทางโรงเรียนให้กับกองการ ศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา และเนื่องจากโรงเรียนได้รับงบประมาณจากทางรัฐบาลไม่เพียงพอ มูลนิธิ จึงยังให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อยู่เสมอมา

นักเรียนที่รับเข้าเรียน แต่เดิมมีนโยบายรับเฉพาะภาคเหนือ แต่ปัจจุบันต้องรับนักเรียนจากทุกภาค เนื่องจาก เป็นนักเรียนในพระบรมราชานุเคราะห์จากทุกภาค ใน พ.ศ.2524 โรงเรียนได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษา ให้เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นหนักทางด้านอาชีพ

นโยบายของโรงเรียน มีรายละเอียดเช่นเดียวกับโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพทุกประการ

อักษรย่อของโรงเรียน ส.บ.น. (โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ในพระบรมราชินูปถัมภ์)

ปรัชญาของโรงเรียน "อยู่อย่างมีประโยชน์และไม่เป็นภาระแก่สังคม"

คุณสมบัติของเด็กที่จะเข้าเรียน

1. จะต้อง เป็น เด็กที่พิการทางตา
2. มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อเรื้อรัง อันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
3. เป็นเด็กที่มีความประพฤติเรียบร้อย
4. ต้อง เป็น เด็กที่มีผู้ปกครองนำมาฝากเข้าเรียน

การจัดการศึกษา

เป็นโรงเรียนแบบสหศึกษาประเภทอยู่ประจำ โดยไม่เก็บเงิน จัดสอนในระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น รับเด็กพิการทางตาที่ไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ อายุระหว่าง 6-18 ปี

เด็กที่เรียนสำเร็จในระดับสูงสุดของโรงเรียนสามารถเรียนร่วมกับคนปกติโดยทั่วไป ในสถานการศึกษาที่สูงขึ้นไปได้ เช่น โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัย สถาบันฝึกอาชีพต่าง ๆ และมหาวิทยาลัย เป็นต้น

กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ักเรียนได้มีส่วนร่วมประกอบด้วย กิจกรรมดนตรี กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม ชุมนุมต่าง ๆ การประกวดมารยาท และการประกวดความสะอาด

กำหนดเวลาเรียน

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือฯ กำหนดเปิดและปิดภาคเรียน เหมือนโรงเรียนปกติ ธรรมดา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เปิดเรียนปกติสัปดาห์ละ 6 วัน ตั้งแต่วันจันทร์- เสาร์ หยุดวันอาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์จัดกิจกรรมพิเศษ) เด็กจะเรียนอยู่ในโรงเรียนจนจบหลักสูตร โดยจะสามารถช่วยตนเองได้

บุคลากร

อาจารย์ใหญ่ ระดับ 5	1 คน
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 4	1 คน
อาจารย์ 2 ระดับ 5	2 คน
อาจารย์ 1 ระดับ 4	7 คน
อาจารย์ 1 ระดับ 3	3 คน
ครู 2 ระดับ 2	1 คน
ครู 1 ระดับ 1	1 คน
ลูกจ้างประจำ	9 คน
ลูกจ้างมูลนิธิ	8 คน

ผู้บริหารโรงเรียน

ปี พ.ศ. 2518-ปัจจุบัน คือ นางพรพิณ คิริ อาจารย์ใหญ่ ระดับ 5

จำนวนนักเรียน (สถิติ มิถุนายน 2527)

ชั้น	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	8	3	11
อนุบาล 2	7	4	11
ป.1	6	1	9
ป.2	5	7	12
ป.3	5	2	7
ป.4	4	3	7
ป.5	2	4	6
ป.6	4	-	4
ม.1	-	2	2
ม.2	1	2	3
ม.3	3	-	3
รวม	47	28	75

ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนมีขนาด 1 ห้องเรียน ใช้เป็นทั้งห้องสมุดและห้องพัสดุ เนื่องจากโรงเรียนมีห้องพัสดุไม่เพียงพอ บางโอกาสใช้เป็นที่ประชุมครูด้วย ห้องสมุดมีบรรณารักษ์ 1 คน และมีวัสดุการอ่านดังนี้

เทปนิทาน	105	ม้วน
หนังสืออักษรเบรลล์ (ภาษาไทย)	50	ชื่อเรื่อง แยกเป็น
นิทาน	15	ชื่อเรื่อง
สารคดี	8	ชื่อเรื่อง
หนังสืออ่านประกอบ	11	ชื่อเรื่อง

ห้องเที่ยว	3 ชื่อเรื่อง
งานอดิเรก	4 ชื่อเรื่อง
นวนิยาย	5 ชื่อเรื่อง
แบบเรียน	ไม่มีบริการในห้องสมุด
กีฬา	2 ชื่อเรื่อง
ดนตรี	2 ชื่อเรื่อง

หน้าที่สำคัญของบรรณารักษ์ คือ การให้ยืมหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือ เทป และการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย